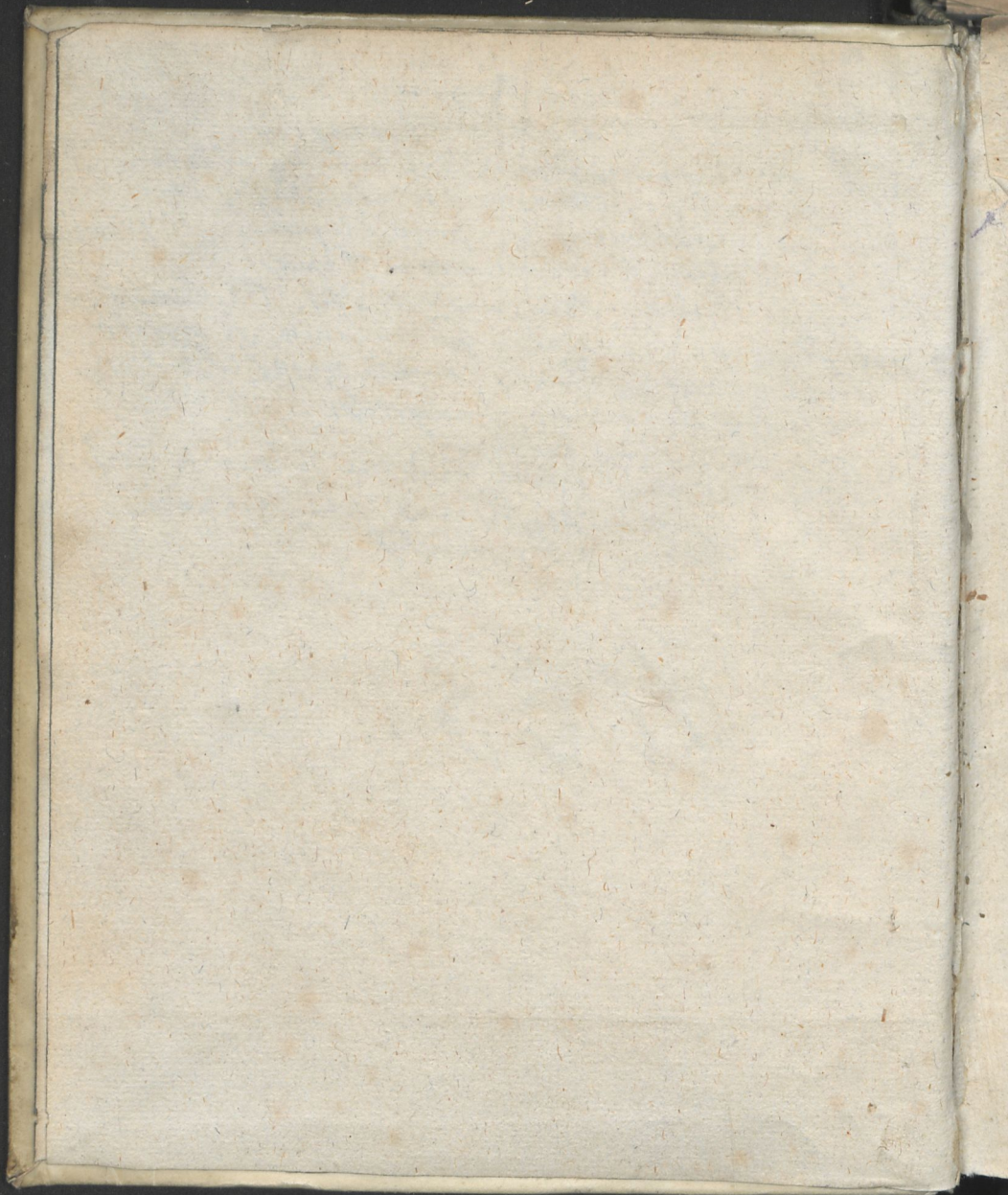

00 Z

902

1. Pfaffi Inimicitia Tubingenses
2. Eyd. Disf. de prejudicijs Theologicis
3. W. de Fragmentis Jrensi Aherdoff deq. oblatione et consecratione Vetenum Euchar: adv. Maffejum
4. id. de contradictorijs num. proprie loquendo credi possunt
5. Eyd. Oratorum Academicarum Aenas
6. Josephi Brunner Oras funeb. in Obit. Deland.
7. Bohmer de Bonificatio Germanorum Apostolo
8. Fechtu qu. an Montundis committi queat, uspsidem
9. Schelwigig de concilio Gangrensi.
10. Weise de aeterna vita
11. Fecht de ordine Modog. grad. div. in Convers. hris
12. J. H. Schmidt. Baptismus per arenam
13. Eyd. Barulus Pastoralis

1163

6
MODERANTE SALVATORE GRATIOSISSIMO!

QVÆSTIO:

AN MORIBUNDIS COMMITTI QVEAT,
UT PRIDEM DEFUNCTIS AMICORUM SUPERSTITUM
NOMINE SALUTEM NUNTIENT?
h. c.

Ob man denen Sterbenden einen Gruß
an gute Freunde im ewigen Leben
fönne mitgeben?

QVAM DISSERTATIONE THEOL. CIRCULARI,
INDULTU MAXIME VENERABILIS FACULTATIS THEOLOGICÆ
SUB UMBONE

VIRI SUMME REVERENDI ATQVE EXCELLENTISSIMI

DN. JOHANNIS FECHTI,

S. S. THEOL. D. AC ORDINIS THEOLOGICI SE-
NIORIS LONGE CELEBERRIMI, CONSIST. DUCAL.
MEKELB. ASSESS. GRAVISSIMI ET DIOECES.
ROSTOCH. SUPERINT. VIGILANTISSIMI,

DN. PATRONI ATQVE PROMOTORIS

STUDIORUM SUORUM OBSERVANTISSIME DEVENERANDI,
IN INCLYTÆ ALMÆ ROSTOCH.

AUDITORIO MAJORI,

D. XXI. AUGUSTI, MDCCVI.

AD PLACIDAM SENTENTIARUM COLLATIONEM
EAMQ. PUBLICAM EXPONIT

MICHAEL SCHILBERG, GEDAN.

ROSTOCHI, TYPIS JOH. VVEPPLINGI, SER. PRINC. & ACAD. TYP.

MODERANTE SALVATORE GRATIOSISSIMO!

OVASTIO:

AN MORIBUNDIS COMMITTI OVEAT
UT PRIMUM REPERTIS AMICORUM SPERSTUM
NOMINE SALUTEM NUNTENT

in fine & pende in unigen & eod
Eodem mitemben

DISERTATIONE THEOL. CIRCUAR.
INDITA NARRA TARKANU ECHINATA THEOLOGICE

SUB LIMBONE

VILI ANIME DEBERET ATQUE EXCALCENTISSIMA

DN. JOHANNIS FECHTNI

S. S. THEOL. D. AC ORDINIS THEOLOGICI SE-
NIORIS LONGE CELEBRITATE. CONSIST. DIAC. DE
MEKELB. ASPERS. GRAVISSIMI ET DIOCE.
ROSTOCHE SPERINT. AUGUSTISSIMI

DN. PATRONI ATQUE PROMOTORIS

STUDIORUM RHEONUM ORIENTISSIME. CAT. LANDA

IN INCLYTE ALMA ROSTOCHE

AUDITIONO MAJORI

D. XVI. JUNII. ANNO. MDCCCLXXV.

AD PLACIDAM SEN. DIACONUM TOLPACKE
FANO. PUBL. ET FORTIT.
MICHAEL SCHILLBERG. P. P. P. P. P.

ROSTOCHE. TYPIS JOH. VON. WILHELM. BOK. 1855.

QVÆSTIO:

An moribundis committi queat, ut pridem defunctis amicorum supersitum nomine salutem nuntient?

§. I.

Ostquam jam ex aliquo tempore de specimine quodam Academico fuisset sollicitus, nec satis stabilem sedem in argumentorum varietate deprehenderem, tandem provida Collectorum in Actis Maris Baltici & Septentrionis cura materiam forte non ingrati obrulit, in qua & aliquales ingenii mei facultates exercere & studiorum meorum progressus explorare possem. Scilicet laudatissimi Novorum Literariorum Scriptores sub finem mensis April. ad An. MDCC. Problema aliquod adducunt: *An moribundis committi queat, ut pridem defunctis amicorum supersitum nomine salutem nuntient?* cuius curiosi, quod vocant, *Problematis* amicam solutionem à viris doctis, Theologis imprimis, petunt. Non quidem ejus sum arrogantia, ut me Theologorum lateri junctum velim, utpote qui vel à limine saltem sacratoris Theologiæ penetrabilia salutavi, quique indies in auditorum subselliis, solidioris Theosophiæ hauriendæ causa, confideo. Interim firmiter persuasum habeo, non facile quengquam me temeritatis accusaturum, si in aliquantum penitus considerando hoc Problemate operam collocaverim, præsertim cum ad amusum sacrarum literarum negotium

tium hoc expendere animus sit. Opus ergò Theologiæ studio omninò conveniens, adeoque non contemnendum me facturum certò certius confido, siquidem Paulus in Timotheo quàm maximè laudat, quod *ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερά ᾠδύματα* tractaverit, 2. Tim. III, 15. Ne tamen infirmo meo iudicio nimium favere videret, communicato rem consilio agere & simul Summè Rever. Dn. PRÆSIDIS, Patroni atqve Præceptoris omni filiali observantia devenerandi, solidioribus rationibus in difficili hac, nec aliàs facilè obvia materia, uti, Ejusdemqve ductum cum infirmius dissertationis robor & auctoramentum, tum in feliciorum suscepti negotii successum, sequi volui. Placet verò cum in vestibulo præsentis thematis adhuc constitutus sim. nonnulla circa titulum arguementi propositi, quando nimirum Novorum Collectores *Curiosum* illud Problema vocant, præmonere, at hinc inoffenso pede, quod rei caput est, aggredi queam. Dicitur igitur Problema hoc *curiosum*, non in eo significato, quasi vana quæpiam curiositate ea inquirenda sint, quæ nostra nihil interessent, quod aliena curandi studium Græci *περιέργειαν ἢ πολυπεργυσίαν*, Latini dulcem titillationem, Germani einen *Borwitz* nominant; dum enim quid in domo cœlesti inter sanctos ejus incolas agatur, disquirimus, cavendum est, ne oggeratur illud Antonini Pii Imperatoris: *In ades, veniens alienas, cæcus aut mutus esto.* Sed curiosum bono sensu appellatur, quod sollicitè in veritatem inquirat, eaqve summo studio & singulari adhibita diligentia indagat, quorum inveniendi copia est. Quò sensu M. Antoninum Philosophum Capitolinus laudat *Erat, ait, fama sue curiosissimus & requirens ad verum, quid quisque de se diceret, emendans, quæ bene reprehensa viderentur.* Quid quod ipsa Scriptura S. nobis statum & felicitatem cœlestium incolarum tam sollicitè & curiosè describat, ut ipsa hac tam svari amplaqve delineatione ad consortium eorum ambiendum nos inflammet; quidni ergò & mihi liceat *ἑσθκύνωσταιν* & interius introspicere atqve perquirere, quid agant, quid loquantur, quid cogitent beati? Præsertim cum id facturum sim, ut jam monui, non nisi duce & luce Scriptura S. cujus omne scrutinium laudabile, imò mandatum nobis est, Joh. V, 39. Id saltem ex nostratium potissimum Theologorum constanti

stanti sententia suppono, Scripturæ non tantum id esse, quod in litera illa complectitur, sed & quod in virtute, ceu & olim jam Origenes Proxæm. Περὶ ἀγ. docuit, *ejusdem valoris esse sententias, quas quis in Scriptura invenerit, vel quas ex consequentia ipsius indagine ac recti tenore receperit.* Tu autem ô sanctissimum Numen, sanctifica nos in veritate tua, verbum tuum est veritas!

§. II.

Jam quod felix faustumque sit, Problema propositum modestæ considerationi Theologicæ erit subjiciendum. In quæstione ipsa, *an moribundis committi queat, ut pridem defunctis amicorum superstisum nomine salutem nuntient?* prolixiorem vocabulorum evolutionem instituere, merito supersedeo. Cum enim verba ferè omnia ita luce sua radiant, ut expositione nulla indigeant, ultrò intelligitur, quæri de eo, quid moribundis committi queat non quidem simpliciter & absolutè, sed restrictè & certo respectu, quid nimirum salva conscientia ex Scriptura rectè informata fieri possit? quid salva fidei nostræ analogia hoc in passu admittendum, ne quidpiam fortè asseratur, quod reliquis fidei dogmatibus sit adversum, quod Pontificiorum superstitioni de sanctis demortuis & idololatriæ promovendæ quomodocunque patrocinetur; quod lædat sanioem doctrinam in Libris Symbol. propositam & à Theologis nostris quodam consensu receptam, vel alia quavis ratione offensionem pariat, à quibus omnibus omninò consideratum sacrorum scrutatorum longè alienum esse oportet, ne vel propriæ vel aliorum conscientiæ intolerabile imponat onus.

§. III.

His ritè præmissis circa Phrasæologiam quæstionis propositæ paulum hærebimus. Quandoquidem enim formula illa loquendi: *salutem nuntiare, salvere jubere*, variis modis intelligi posse videatur, non immerito quæritur, quem hoc loco phrasæ isthæc importet significatum? Primò quidem & nominis ipsius virtute & ejusdem ulu atque loquentium intentione, salutem nuntiare nihil aliud denotat, quam salutem apprecari. Sic cum absentes salutamus, nihil aliud volumus, quam quod ipsis quicquid bonum, felix, fortunatuinque est, apprecemur. Unde &

nonnunquam salutationem circumscribimus per id genus Synonyma, *salutem plurimam apprecari, valere jubere, quicquid est felicitatis exoptare*, einem alle erfinnliche Prosperitet, allen gedylichen Wohlstand anwünschen/ & quæ his similia sunt. Hac ratione Apostoli in Epistolis suis passim alios salutârunt, quod tamen ipsi nonnunquam exponunt per *bene facere ubique & omni modo, & per Dominu vobiscum*, 2. Thef. III, 16. 17. In aliis autem epistolis loco salutationis varia annectuntur vota, ut inde pateat, vota illa cum salutatione proximè coincidere. Quod spectare videtur Germanorum satis consveta ad obvios quandoque dictio, *Gott grüsse euch*. Negari tamen nequit, interdum etiam *pro salutare*, ut & Græcum *ἀσπάζεσθαι* nihil aliud esse, quàm amorem, memoriam, honorem, reverentiam testari. Ita Gentiles apud Cic. Orat. 2. pro Rosc. Amer. salutabant Deos suos, quam phrasin Lucianus alicubi sic exprimit: *Eminus stabant, ac ne ore profano Deos tangerent, manum ori admovebant, ac fraviabantur*. Eodemque sensu Cicero alibi in Pisonem: *Quis te honore, quis denique communi salutatione dignum putet?* Similis quamvis diverso sensu gaudens locutio est, qua *in alterius salutem bibere* dicimur, id enim pariter prima sua impositione notat, pro alterius salute vota effundere, idque bibendo testari. Et tamen nonnunquàm tantùm honoris significatio est & amicæ recordationis. Quo sensu quoque in Svecia olim, ut fama fert, potissimum in Scandia, Hallandia, itemque Bleckingia rustici in DEI salutem bibebant, i. e. reverentiam ei suam & gratum animum pro potus beneficio declarabant. Nec quicquam frequentius est, quàm ut in singulis prope modum conviviiis aut symposiis cùm in præsentium, tùm in absentium salutem bibamus, h. e. non tantùm vota iis exsolvamus, sed & eorum memoriam nominumque reverentiam hilaritatis & honoris potu celebremus. Ultimus hic salutandi modus animabus beatè defunctorum apprimè videtur conveniens, si nempe superflites nominis sui memoriam affectumque erga cœlites invariaturam pia quadam salutatione contestentur.

§. IV.

Porro salutem alicui apprecari denuo triplici modo dici videtur. Ita namque (1) *apprecamur alteri eam salutem, qua pro*

pro tempore destituitur, quando videlicet ægris & cum adversa fortuna luctantibus feliciorum rerum statum exoptamus. (2.) Nihil frequentius est, quàm salutis continuationem aliis apprecari, quod sit vel in quotidianis salutationibus, vel etiam si ex langvore quopiam reconvaluerimus. Denique (3.) salutis vovemus augmentationem. De sanctis coelitibus prius dici planè nequit, illi enim jam sunt constituti in salute illa consummata & nunquam terminabili. Quamvis enim animabus sanctorum fruitio DEI consummata secundum quid saltem competat, absoluta quippe salus demum est totius compositi post animæ reduntionem, ut loquitur Königius Theol. Pos. p. 67. animæ tamen superstites nulli amplius sunt obnoxia defectibilitati; abest enim ab iis peccatum, Apoc. XXI, 27. abest causa peccati, nempe caro irritans, Rom. VII, 24. & Diabolus suggerens, R. XVI, 20. abest poena peccati, utpote calamitates varia, mors temporalis, mors æterna, immunitas ab affectionibus & actionibus corporis animalis, quæ talis, ut sunt tames, fitis, efus, potus, aliaque. Add. Ec. XXXV, 10. c. LXV, 19. Joh. XVI, 22. Quibus præsuppositis vi oppositorum sequitur, animas beatorum potius in salute præsentissima versari, adeoque ad hunc modum salutem nos iis apprecari non posse, ut scilicet iis exoptemus salutem ipsam, quoad se & essentialiter consideratam, qua pro tempore ratione sui destituantur. Fundamentum asserti nititur clarissimo scripturæ oraculo Apoc. XIV, 13. *Beati demortui in Domino cuncti p.* Exinde ulterius jam dispalescit, nec alterum salutandi morem locum hic proprie loquendo invenire. Quando enim continuationem alicujus rei alteri apprecamur, saltem supponimus, eandem iterum amitti posse; salutis autem & beatitudinis jacturam facere non possunt beati, quia ex Ecclesiæ nostræ doctrina, quod ex modo dictis satis liquet, peccare amplius nequeunt. Quid quod animæ defunctorum dicantur immortales: qua voce inprimis Philosophi actualem animæ perennitatem, perpetuumque ejus usum notant; unde in Pnevmaticis ad immortalitatem cum immutabili, incorruptibili, inannihilabili, perenni s. sempiterno ac æviterno, cum quibus videlicet non exiguam habet convenientiam, haud rarò permutant. Conf. Donati Pnevmat. f. 67.

sect. 3. de *ψυχολογία* c. 3 §. 5. & 8. Remanet igitur, si salutando coelites salutem ipsis apprecari velimus, propriè salutis augmentum quoad gradus cœlestis gloriæ iisdem exoptari. Quod equidem vocis nostris pro mortuis ad DEum effusis, si salutis æternæ sint participes, fieri posse, indubitatum esse videtur. Pios equidem Veteres variis aliis etiam modis pro commodo & utilitate beatorum orasse ex antiquitatis testimonio abundè edocemur. Ita namque orabant pro bono, quod jam actu possidere beatos persuasi fuerant. Orabant pro animabus beatè defunctorum, quando earundem corporibus, quæ multifariam turbari poterant, imperturbatam requiem, lætamque resurrectionem, quam expectabant, apprecabantur. Orabant, ne in extremo iudicio rigorem divini examinis iustorum animæ subirent, inducî exemplo Pauli 2. Tim. I, 18. Denique etiam cum post ipsum diem extremum major animabus beatorum perfectio accedat, quando corporibus suis iunctæ plenissimo gaudio perfuerentur, orabant, ut in illo die integer homo cœlesti gloria totus illustraretur. Præclarè admodum hæc ex ipsius antiquitatis visceribus eruit Venerandus Præses meus in dissert. de Oblationibus Veterum pro Sanctis §. 20. t. p. 116. sqq. Illud unicè addo, cum ultimo hoc Veterum pro animabus precandi more quàm optimè & illum consistere posse, quando nempe gradus cœlestis gloriæ beatè defunctis exoptantur. Notissimum quippe est, omnes in Christo demortuos una eademque numero essentiali salute beatum iri, & tamen huius salutis quoad gloriæ gradus differentiam quandam fore. Antiquissimam hanc Ecclesiæ doctrinam ex Dan. XII. 3. Paulus Corinthiis suis in memoriam revocat, 1. Cor. XV, 40. 41. 42. vid. B. Schomer. ad h. l. Quod si ergò superstites suis ad cœlum delatis amicis maiorem olim gloriæ perfectionem exoptent, faciunt id, ad quod pio affectu vel ex naturæ instinctu pertrahuntur; Amor enim pariter ut & natura semper intendunt perfectius.

§. V.

Præliminariter hæc circa Phraseologiam propositæ questionis adduxisse sufficiet. Nunc igitur, ut opinor, eò facilius, quod præsens est negotium, argumenti nempe tractationem ipsam

ipsam exordiemur. Nec enim quicquam nos detinebit illa the-
 sis, utrum etiam animæ defunctorum immortales sint & post hanc
 vitam maneant superstites? Siquidem quæstio hæc ne quidem à
 moratoribus gentibus, multo minus autem à Christianis ex S.
 Scriptura sufficienter informatis unquam in dubium vocata fuit.
 Quod enim Gentiles animæ immortalitatem crediderint, ex Cic.
 & Claudiani testimoniis delucidè probat DN. Præses noster in
 Schediasm. Exerc. I. §. 53. Hinc & nonnulli animas post mor-
 tem cœlo adscripserunt, quando nempe Elyfios campos, quos in
 ipso cœli meditullio hæreere autumabant, effigiarunt, ad quos de-
 functorum animas deferri certò certius crediderunt. Quin &
 Mornæus Libr. de verit. relig. Christian. c. XV. toto, ad consen-
 sum antiquorum sapientum & omnium gentium provocat, osten-
 dendo, omnes in quæstionis affirmativam, licet diversissimis sen-
 tentiis, consensisse, animæque immortalitatem uno quasi ore fuis-
 se professos. Et notatū omninò dignum est, quod pientissimus
 Scriverius in seinem Seelen-Schaß part. I. conc. 2. von der See-
 len Unsterblichkeit ex quibusdam Scriptoribus de Germanorum ve-
 rustissimis antecessoribus narrat, eos nempe cùm immortalita-
 tem animæ ex Druidis suis didicissent, interdum epistolas quas-
 dam ad dudum demortuos igni, quo recens defuncti erant com-
 burendi, immisisse, rati, easdem ad olim defunctos omnium cer-
 tissimè delatum & ab iisdem lectum iri. Neque etiam licet jam
 illis movebimus, qui animas demortuorum ad certum tempus
 in specubus tortè subterraneis, aut alibi dormire, non sine maxi-
 ma offensione docuerunt. Cùm enim controversiæ hæc plures ve-
 tales, quas nonnulli etiam Arminiani circa hanc materiam ne-
 stunt, dudum jam explosæ sint, eas omnes tanquàm vanas & prorsus
 supervacaneas omittimus & potius Scripturæ S. dudum secuti,
 animas defunctorum statim post mortem vel in cœlum, vel
 etiam in infernum venire, firmiter persuasi sumus. Deinde &
 hoc supponimus, animas defunctorum manere intelligentes, ita
 quidem, ut actualiter intelligant citra sensuum ministerium ac
 sine phantasmatis, utrobique tamen apprehendendo, enun-
 ciando & discurrendo; hac ratione enim cognoscunt non tan-
 tùm ea, quæ in hac vita cognovissent, quod probat desiderium ani-
 mæ

reduendi se cum suo corpore: sed etiam intimius jam nō-
runt DEUM, angelos, animasque alias. Vid. Donat. in Pnevmat.
p. 503, 504. Quæ omnia cū nobis quidem extra controversiam
posita sint, ad Problema nostrum revertentes, (speciatim beatis de-
functorum animabus superstitem nomine salutem nuntiari posse,
affirmamus, ita quidem, ut salutando cœlites iisdem commemo-
rationem tantū nostram & amoris erga illos constantiam, cetū
jam præmonuimus, contestemur. Ut verò quid de hac quæstio-
ne ulterius sentiendum sit, eò melius dijudicari possit, alia non-
nulla in antecessum discutienda erunt, quorum & doctissimi No-
vorum autores ex parte faciunt mentionem. Ordine nimirum
dispiciemus, utrum defunctorum fidelium animæ uno eodemque
contineantur receptaculo? An (hoc concessio) sese internoscere
& animi sui sensa sibi invicem communicare possint? Utrum
corpore dudum solutæ præter reminiscenciam amicorum in his
terris superstitem, eorum quoque curam gerant & avidæ sint,
ut ipsorum fata resciscant? Imò, an inter animas separatas, eodem
quo apud nos solet modo, de amicis sermones misceantur? Hac
& plura talia brevissimis pro chartæ spatio contemplantur,
ut inde eò commodius de quæstionis affirmativa iudicium ferri
possit.

§. VI.

Primò itaque omnium si salutationem tuam ad amicos
in cœlo degentes dirigere velis, scire necesse est, utrum omnes
beati uno in receptaculo, tanquā grandi aliqua domo, vel altero
horto paradisiaco habitent? Id enim nisi sit, & si diversis recipian-
tur locis, quæ inter communicatio nulla sit, & que inconveniēter
salutem amico tuo nunciabis ac illa mulier Svecica, epistolam su-
am ad maritum in Germania militantem directura, putans Ger-
maniam unam magnam urbem esse, eandem intercipit: *Dilectissimo
meo marito in Germania.* Aut si in Galliam ad amicum scripturus,
ignarus, quo loco & in qua urbe ille veretur, epistolam destines
Lutetias, cū ille Divioduni degat. Ita verò circa hanc quæ-
stionem placet progredi, ut statim in frontispicio ea, quæ fortè
contraria apparent, paulò curatius introspeciamus, postea autem
ex clarioribus Scripturæ testimoniis affirmantem hujus thesco-
sen.

sententiam tueamur. Omitto quorundam hypothesin de quatuor animarum receptaculis, coelo nempe perfectè beatorum, paradiso eorum, qui resuscitati cum Christo per mille annos resurgaturi sunt, inferno damnatorum, & πῆ eorum, qui primæ resurrectionis participes non sunt, nec tamen ad infernum pervenerunt, sed diem iudicii adhuc expectant. Quam novellam fabricam compendiosè quidem, invictissimis tamen argumentis retundit Novatorum Malleus, undiquaque celeberrimus, DN. D. Schelg vigius, Præceptor ac Promotor studiorum meorum admodum Venerabilis, in Synopsi sua artic. 34. quæst. 1. 2. Ex instituto verò de statu medio agit maximè Rev. DN. D. Grapius in dissert. sua inaug. subsect. 1. & 2. p. t. Ad illud potius dubium me confero, quod nonnulli ex illo Christi colligunt, Joh. XIV, 2. *In domo Patris mei multa mansiones sunt.* Ita eni Origenes homil. 27. in Num. infert: *Sanctos post resurrectionem non statim elevandos ad Dei visionem, sed per multas illuminationum ascensiones gradatim ad Dei intuitum deducendos, quia in domo Dei mansiones multe sint,* in qua sanctis à Christo locus parandus. Mirabitur fortè quis, Origenem adeò hoc in loco proprietati literæ inhærere, qui alias neglecta litera ubique ferè non sine gravissima Scripturæ detorsione allegoriarum fuerat sectatus. Nos brevibus ad datam objectionem hæc reponimus: Utur in litera dulcissimus Salvator de multis mansionibus localibus loqui videatur, sensum tamen mysticum esse in ipsis rebus, per verba sensu literali denotatis; namque hoc loco Christus per quandam *συναρτάθρα* gloriam regni cœlestis describit, ejusque tum amplitudinem, tum diversitatem innuit, metaphora à seculi nostri conditione desumpta, imprimis à speciosissimis mundi hujus palatiis, certis suis conclavibus ac habitaculis distinctis, non quod istiusmodi corporalia habitacula ibi futura sint, divisis spatiis, peculiaribusque coenaculis: sed ut incomprehensibilis mysteriorum regni cœlestis sublimitas aliquo nobis modo verbis hujus seculi adumbrari possit, quæ tamen omnia non ex conditione rerum terrestrium æstimanda, sed juxta rationem vitæ alterius pensiculanda. Præterea elegantissima est Interpretum ad h. l. observatio, differre *μονάς* & *τόπον*. *τόπον* enim esse locum ad manendum s. habitandum idoneum, *μονήν* verò mansionem in

habitationē ipsa notare. Conf. etiam in h. l. v. 23. Vid. Nisan! ad Joh. Origeniana insuper sententia, quæ locum substratum de localibus mansionibus explicat, necesse habet & fellas & mentas & cibum & potum ex Luc. XXII, 30. cœlo inferre, quod tamen prorsus est inconueniens, crudas ejusmodi & prorsus profanas, ne dicam impias, de coelestibus formare exegetes, quandoquidem *regnum Dei non est cibus & potus*, teste Paulo R. XIV, 17. Quid quod & iis, qui vel primis labris degustarunt verbum Dei, notissimum sit Theologorum axioma: *Multa in scripturis dici ad modum humanum, quæ verò ad modum diuinum sint intelligenda*. Omnium ergò commodissimè præsens Salvatoris locutio, æque ac illa, quæ est apud Lucam, velut allegorica exponitur. Conf. præter Nisan, etiam B. Hunn. Calov. itemque Erasm. Schmid, ad h. l. Posito autem, non concessio, dari in cœlo plures ejusmodi mansiones locales, hoc tamen nihil obstaret, quò minus de habitaculo uno in aliud habitaculum concedere & cum illius incolis conferre possint beati. Si enim verissimum est, animam dum adhuc est unita corpori, posse pro lubitu & se & simul suum corpus, quò nūm est induta, è loco in locum transferre, poterit omninò tantò magis in statu separationis se solam, ceu mole corporis solutam, movere. Et profectò nisi valeret anima in statu separationis pro arbitrio ad instar angeli variare suum ubi, longè tùm imperfectior brutis, quippe potestatem in terris sese movendi habentibus, foret; quin privata quoque si non ex toto, saltem maximam partem sua libertate, qua olim gaudebat, dum adhuc corpori hæret; ad hæc interclusa planè usu consortii cum coeteris animabus atque angelis arbitrario esset. Egregiè ita philosophatur Donati in Pnev. p. 506. Quibus jam rationes Theologicas in tanto majus assertionis robur adjicimus. Scriptura enim nimis clarè cœlum beatorum tanquàm unum locum describit, in quem tanquàm in civitatem unam, Hebr. XII, 22. Hierosolymam unam, Gal. IV, 26. domum unam, Joh. XIV, 2. habitationem unam, 2. Cor. V, 1. paradisum unum, Luc. XXIII, 48. recipiantur beati. Quanquàm enim hæc secundum literam capi non possint, hoc tamen in ipsa metaphora s. figura omnia ista enuntiant, fore cœlestes incolas in una communione, una Politia & Republica,

Phil.

Phil. III, 20. non minus conjunctos & secum invicem conversantes, quam qui degunt in una domo, una urbe, uno horto, una habitatione, in qua sint *μοῦοαί, mansiones* communes. Et quanquam etiam aliquando terra una, patria una, quæ plures urbes & provincias in se complecti potest, vocetur, id tamen multitudinem tantum civium cœlestium & spatium tot myriadibus capiendis idoneum insinuat, & hæc ipsa denominatio quoque communio- nem notat. Ut enim apud nos in una quanquam spatiosa provincia communio tamen est jurium, privilegiorum, epistolarum, conversationum, etiam nonnunquam in remotissima loca provinciarum; ita in coelo ob incolarum subtilitatem, agilitatem & spiritualitatem, de quibus doctibus, quia Spiritus sunt, ne dubitari quidem potest, longè major, facilius, frequentior erit communio.

§. VII.

Patet jam ex superioribus, ipsius loci, in quo victuri sunt Coelites, statum & conditionem non obesse, quin, cœteris paribus, deterri ad eos nuntiatio quæpiam aliunde possit. Quemadmodum in hoc Orbe nihil obest, quò minus literæ aut nuntius ad aliquem in quantumlibet grandi urbe absentem, possint mitti, ad eundemque aliquid deferri. Sed jam ulterius explorandum est, quo pacto ea anima, cui, qui in hac vita superstites sunt, aliquid Coeliticibus nuntiandum commiserunt, in notitiam illorum ipsorum Coelitem, si in cœlestem illam civitatem devenerit, penetrare & ad eum, quod ei demandatum est, exlequi possit? An quæ anima in coelo, tanquam in portu, post enavigatum hujus vitæ mare appellit, statim omnes coelites, non aliter ac ejusdem familiæ consortes, cognoscat? An ab aliis in coelo animabus, aut angelis etiã, ubi animam illam, ad quam nuntium salutis habet, offendat, resciscere possit? An possit in familiari cum Deo colloquio id indagare? An ipsa celeritate & subtilitate sua inter Coelites omnes divagari & animam illam, ad quam ablegata est, exquirere possit & observare? An & quo indicio anima animam, cujus corpus tantum in hac vita ex facie exteriori & carnis in oculos incurrentis lineamenti cognitum ipsi fuit, cessante in coelo omni externa specie, dignoscere possit? Hæc enim omnia singulaque expedienda ante liquidò sunt, quam de quaestione ipsa pronunclari possit.

Et quidem quod beati in cœlo omnes reliquos concives suos cognitari sint, omnium maxime affirmant Pontificii, quorum plerique speculum aliquod in DEO fingunt, in quo animæ beatorum omnia videant & cognoscant, quæ in his terris, quæque in cœlo agantur. Enimvero quàm lubrico fundamento speculum hoc nitatur, haud obscure quisvis primo statim intuitu dijudicare poterit. Ut enim taceam speculari DEI visionem potius esse hujus seculi, *hic enim videmus per speculum in enigmate*, inquit Apostolus 1. Cor. XIII, 12. ergò, cum speculum hoc Scripturæ phrasi fit notæ imperfectionis, statui beatorum neutiquam erit conveniens. In altero enim seculo intuitiva DEI visio locum habet, ubi videbimus DEUM *ωρασητον ωραση τον*. Nec video, quodnam commodum ex hoc speculo, in cœlites resulter? Neque enim inde omniscientiam eorum unquam adversarii statuinabunt, siquidem ex ipsis Pontificiis nonnulli probant, *beatos Deum non esse comprehensuros*, quippe quod eorum capacitati repugnet, *sed saltem apprehensuros*. Testimonium ex Thoma hanc in rem affert B. Gerh. Loc. de Morte §. 324. Nos ita cum D. Gerhardo argumentamur: Aut animæ beatorum in hoc speculo vident omnia, præterita, præsentia, futura, aut aliqua tantum. Prius contrasentientes affirmare nequeunt, beatæ enim animæ non vident diem extremum, Marc. XIII, 32. Unde ipse Bellarminus scribit, *beatos in hoc speculo ea tantum videre, quæ ad ipsos aliquo modo pertinent*. Ergò posterius verum est, quod aliqua duntaxat in speculo illo visuri sint. Id verò si affirmaverint, quo argumento probabitur, in speculo illo visuros esse omnes reliquos concives suos, eosque per ipsum speculum agnituros? Vitiosa enim à particulari consequentia erit, si ita colligere velis: quædam videbunt in speculo: ergò & concives suos universos videbunt. Sed verò hoc speculum à Theologis nostris ita detritum jam diu & contractum est, ut inanem insumeret operam, qui in illo refellendo occuparetur. Ut nullibi minus illa beatorum ad invicem notitia quàm in hoc speculo præsidium inveniat. Videantur interea B. D. Varenius Comment. ad Ef. LXIII, 16. D. Busmanus de religioso cultu Sanctorum. Vossius in Dissp. Theol. D. Dreierus

Dreierus in Controv. Pontific. D. Hildebrandus de invocatione
Sanctorum. Wilckius disput. inaug. de deprecationibus. D.
Wandalinus de statu animarum separatarum. DN. D. Fabricius
disp. inaug. de recordatione animæ post fata superstitis.

§. IX.

Quod si nostrates Theologos circumspeciamus, negari
non potest, communiorem videri opinionem, beatos utique in
altera vita per ipsam gloriæ possessionem sese invicem, citra ullum
externum adipiscendæ hujus notitiæ adminiculum esse agnitu-
ros. Quam & argumentis nequaquam contemnendis compro-
bare satagunt; Utpote quod Elias & Moses in monte Tabor, à
Jacobo, Petro & Johanne illicò, cùm apparuissent, fuerint agniti.
Quod & epulo Abrahamum Lazarumque in sinu Abrahæ, sicut
& hi epulonem in inferno agnoverint. Quod martyres sub al-
tari quiescentes concordiam animorum conjunctione pro vindicta
sua ad DEum clamaverint; tum denique quod beati olim
ἰσχυροὶ futuri sint, qui nullo impedimento prohibeantur, quò
minus sese invicem cognoscant. Ita D. Gerhardus, Brochman-
dus, Jac. Martini, D. Bayerus, qui in Compendio: *socios beatitudi-
dinis*, ait, *cælitè perfecte & clarè cognituri sunt*; in eademque sen-
tentiam & Chytræum & Hunnium & Hutterum allegat. Pari
prorsus modo celebratissimus pariter meritissimusque Theolo-
gus, D. Wegnerus, in Hægoge: *Cognoscent se omnino mutuo beati,
ita ut omnes omnibus & singuli singulis futuri sint notissimi*. Quæ si
indubitata esset sententia, prima quæstio citra negotium esset so-
luta. Sunt tamen qui hanc talem agnitionem non tanta confi-
dentia sed probabilibus tantum argumentis asseri posse existi-
mant. D. Weinmannus in Compendio: *piè credimus*, ait; quæ
locutio vulgò persuasionem animi notat, non immotis funda-
mentis innixam, tamen scripturæ non apertè adversam. D. Scher-
zerus in System. *probabile est*, inquit, *esse beatorum singulorum mutuum
& distinctam cognitionem*. Gravissimus hodiè Daniæ Theologus,
D. Wandalinus, Tractatu de statu animarum separatarum doctis-
simo, *posse de hac questione in utramque partem disputari, cùm non ha-
beamus expressas scripturas*, non sine causa, ut mihi quidem videtur,
decernit. Quod si Apostolis in Taboritica apparitione citra

revelationem, ab ipso Christo, quod omnino probabile est, aut aliunde iisdem factam, (de quo Theologus, eruditionis meritumque in Ecclesiam fama illustris, D. MAYERUS, Præceptor meus incomparabilis, in Dissert. select. 2 dâ, §. XI. *Si quis, ait, malit ex nominum à collocutoribus ulro citroque facta appellatione discipulos agnovisse illos, aut ex speciali Spiritus S. revelatione, nulli repugnans*) statim cogniti fuerint Moses & Elias, extraordinarium id prorsus fuerit, necesse est, cum Apostoli tum nondum in gloria extinerint, quod ἐξ' ἀγώνιον esse videtur, atque adeo nec argumentum ad gloriæ conditionem præbere possit. De epulone & Abrahamo paulò post occasio nobis dicendi præbebitur, statimque ex nuda hujus historię recensione apprehenditur, si quid inde pro mutua beatorum inter sese agnitione concludatur, eandem perfectionem non minus damnatis, adscribendam esse, quod quam inconveniens sit, cum quicquid in hac vita perfectionis habuerint, per mortem secundam amittant potius, quam ut ei pondus & augmentum addant, ex sese intelligitur. Porro animæ sub altaribus improprie contineri, cum earum corpora duntaxat sub iisdem jaceant & clamare ad DEum non aliter dicantur, quam quò pacto sanguis Abelis ad DEum clamare, sine omni sui & aliorum notitia, de terra dicitur, in confesso apud omnes est. Et cum animas intelligi dixeris, illæ quoque omnes magno consensu ad DEum pro ultione sua clamare intelligi possint, non obstante, quod sese invicem neque videant, neque cognoscant. Denique cum nec angeli omnia sciant & vel sese omnes, vel homines omnes internoscant, cum in eorum, ad quos mittuntur, notitiam vel DEO revelante, vel ex quotidiana conversatione deveniant, neque hanc ἰσαγγελιστικῶς firmum hujus agnitionis argumentum præbererem rectius expendenti videbitur. Quicquid denique hujus sit, cum notitiam illam neque negare præfractè, neque asserere apodicticè velimus, si tamen ea dubia sit, id nequaquam impedit, quò minus beatus in coelos accedens beatum ibi viventem alia ratione resciscere possit & negotium ibi commissum expedire, ceu ex frequentibus clarissimè elucescet.

§. X.

Cum ex iis argumentis, quibus vulgò probari solet, beatos

atos in vitâ æterna se invicem cognituros esse, id quod ab exem-
 plo epulonis, Luc, XVI. deducitur, qui & Lazarum & Abrahã-
 mum agnovit, dum in flammis infernalibus existeret, quantò
 magis inquit beati semetipſos agnoscent, non postremum
 sit; quid de hoc loco haberi debeat, an vera sit historia, an pa-
 rabola, an aliquid ex utroque mixtum? Et si vel aliqua sui parte
 probala sit, vel tota, cujus roboris argumenta inde depro-
 mi possint, cùm Theologia Parabolica, extra tertium, de
 quo quæstio est, non sit argumentativa, necessarium erit aliquan-
 tum clarius dispicere. Hammondus meram vocat parabolam, ex
 Talmude disuppe à Christo repititam. Lyserus in Harmon. ait,
 semper disputatum esse, an sit historia, an parabola? Sed nihil re-
 ferre, sive sit historia sive parabola, modò dextrè explicetur & re-
 ctè applicetur. Hulsemanus in Manuali A. C. partem illam, quæ
 colloquium epulonis cum Abrahamo continet, meram parabo-
 lam esse dicit, & plurimos Patres & Pontificios hanc in rem secum
 consentientes adducit. Erasmi Schmidii ad h. l. verba hæc sunt:
*Neque enim Tantalii fabula, aut somnio Scipionis æquiparamus hanc rela-
 tionem, ut religiosissimus Martbesius loquitur, neque allegoriam aut para-
 bolam inde facimus, licet quædam de flamma, de lingua anima epulonis, de
 digito anime Lazari & similia allegoricè & parabolicè dicta videantur, cùm
 non infreqvens sit, ut etiam de vero factò sermonibus allegoricis & ad ca-
 ptum audientium accomodatè utamur.* Flacius in Glossa disjunctivè
*Parabolam aut exemplum, cujus indicium sit nomen Lazari expref-
 sum, esse ait.* De specialibus autem sub finem parabolæ occur-
 rentibus, addit: *Docendæ causa exprimitur figuris sub sensum nostrum
 cadentibus, & veluti hypotyposi quædam ac per dialogismum extrema da-
 mnatorum miseria, qui & summè cruciantur & nullam planè habent libera-
 tionis spem. Non enim hæc planè sic gesta sunt, nec damnati colloquia mi-
 serent cum beatis, neque animas aut digitum habent, neque eis aqua nostra
 mederi queat, etiam si totum Rhenum in eorum os effunderes. Sed hæc talia
 dicta sunt, quæ eorum sorti convenient, eamq; expriment.* *Attemperat
 igitur sese Christus ad nostrum captum hæc ita proponendo.* D. Dannh.
 in Memoriali Evangelico: *obs eine Historie oder Parabel, oder
 halb Historie / halb Parabel, oder nur hypotyposis, (ὑποτύπωσις)*
 Polus ad h. l. elegantissimè describit *per narrationem, quæ eloquentia
 magi-*

magistri rem veram coloribus verisimilibus depingunt. Narrant autem non tantum quae facta sunt, sed & quae dici aut fieri potuisse probabiliter creditur. Inde quae in Scriptura de statu post hanc vitam dicuntur, omnia figuris expressis ad exemplum vitae mortalis depinguntur.) wie autor orthodoxorum quaestionum davor hält/ daß lassen wir uns ungefraget und unerörtert/ darüm bekümmern wir uns nicht/ als woran nicht viel gelegen. Ita etiam clarissimus quondam Sundenfium Superintendens D. Friedlibius in Harmon. Evang. ad h. l. *Parabola conditio attendenda est: quaedam enim v. gr. dives erat in inferno inferiori, Lazarus in superiori loco &c. adduntur, ut narratio sibi conset; quomodo & reliqua de Abrahami colloquio, aqua desiderio valent, licet illa gesta non sint.* Citatque Raynoldi praefationes. Equidem non parum hac in resitum esse videtur scire, cum omnium confessione omnia singulaque historice & secundum literam intelligi nequeant, quae parabolica sint, quippe ex quibus argumenta nulla extra tertium comparationis deprimi possunt, quænam verò historica, quippe quæ fidem in ipsa litera fundant. Verum nostræ quidem dubitationi, ex hoc Lucae loco deductæ, solvendæ necesse non est, utrumque quæ locutionis genus determinare, cum certum sit apud omnes, saltem ea parabolica aut hypotyposin quandam esse, quæ Abrahami cum epulone colloquium concernunt. Quod si verum est, indubitato constat, ex ratione ista pro notitia beatorum inter sese hinc argumentum nullum posse deduci. Quod & dilertè pronuntiat Hülsemannus.

§. XI.

Jam cum constet, aded liquidum certumque non esse, quod ex ipso gloriae lumine coelites vel se invicem omnes singulaque vel certe necessarii & sanguine juncti ultrò sese sint agnitori; dispiciendum amplius est, an cognoscere alios possint ex conversatione & colloquio cum aliis animabus, aut angelis etiam? Intercedere beatis animabus, jucundissima & ad sese invicem colloquia, & cum angelis ejusdem beatitudinis consortibus instituta, extra omne dubium ponunt Theologi universi, quorum omnium nomine Königius noster part. I. Theol. Pos. §. 31. inter bona vitæ æternæ numerat, *dulcissimam cum angelis & beatis omnibus conversationem, in mutua adfrentia, suavissimisque colloquiis, & mutuo bonore, cum*

amo.

amore mutuo coniancto, consilientem. Quod ne videatur sine funda-
 mento Scripturarum asserere, provocat quoad angelos ad Hebr.
 XII, 22. quoad beatos coelites ad eundem locum & ad alia similia,
 utpote Matth, IIX, II. & Luc, XIII, 28, 29. In quibus nimirum lo-
 cis insinuatur, quod, quemadmodum confluxus ad regnum
 Christi gratiosum ex omnibus orbis habitatae angulis maximè in-
 signis futurus sit, quò potissimum Matthæus digitum intendit;
 ita ad hunc modum olim in regno gloriæ longè amplior adhuc
 Sanctorum, ad sacratissimum illud epulum, quod paratum est di-
 ligentibus Deum, congressus expectari debeat, in quo amicæ con-
 versationes & dulcissimæ discursuum collationes, quæ aliàs ut
 plurimum in conviviis misceri solent, sint locum habituræ. Et
 huc Lucas pariter, ut & Paulus in locis allegatis respiciant, hoc
 ipso innuentes, summam esse conjunctionem inter Ecclesiam mili-
 tantem & triumphantem, quod & Eph, I, 10. dicitur, *omnia esse
 recollecta in Christo, cum que in cælis, tum qua in terris sunt.* Ita ma-
 gni nominis Theologus Joh. Quistorpius in annotat. Bibl. ad loc.
 Hebr. Jam cum de hoc ambigi amplius non possit, illud saltem ali-
 quam adhuc videri potest habere incertitudinem: An inter tot
 myriadas angelorum coelitemque ipsi angeli coelitesque omnium
 habere notitiam, memoriaque omnes complecti possint, quod vi-
 detur facultatem creaturæ, quantalibet excellentia à Deo dona-
 tæ, excedere & omniscientiam quandam arguere. Hanc verò
 tam amplam notitiam nisi habeant angeli coelitesque, neque ex-
 plorantibus indicare poterunt eos, ad quos adduci se desiderabunt.
 Sed vero ad hoc facile responderetur. Nam neque hæc
 scientia, quantumlibet diffusissima, creaturæ scientiam aut me-
 moriam, quia finita nihilominus est, excedit, nec uno momento,
 sed longi temporis actibus acquiritur. Quod si quidam exerci-
 tus Duces & Principez tantam sibi militum notitiam acquisiverunt,
 ut in numerosissimo exercitu nominatim singulos allocuti
 sint, cujus rei Cyri, ex Xenophonte, tanquam maximè mirandum
 exemplum adducit D. Dannh. tract. de Memoria; Quam stupe-
 dam etiam memoriam in Adriano Imperatore & Alexandro Ma-
 cedone, Themistocle item & Cineæ, quodam Pyrrhi legato, ex
 probatissimis scriptoribus commendat M. Pezoldus in disserta-
 tionem

tionē nūpera de Memoria memorabili, cap. III. §. 3. 4. & 15. Quid dicemus de beatis, qui ab omni hujus vitæ imperfectione liberati, donis à Deo instruntur omnem humanam perfectionem longè transcendentibus? Quod si unus angelus unusque cœli incola omnium notitiam non habuerit, à pluribus tamen ejus, quem quæsi veris, scientia impetrabitur, non aliter ac in urbe grandi & spaciola, quem ab uno alteroque civium haud fuerit expiscatus, à pluribus tamen facile rescisces.

§. XII.

An verò dnbitari potest etiam cum Deo & fratre nostro Christo familiare colloquium coeliticis frequenter intercedere? Quod si *cum Christo futuri sumus in paradiso*, Luc. XXIII, 43. Phil. I, 23. si *ab ipso Patre illius honorabimur*, Joh. XII, 26, si *assumemur ad Christum*, Joh. XIV, 3. si *ita apud Christum erimus*, ut videamus ipsius gloriam, Joh. XVII, 24. si *incolæ & domestici erimus Christi*, 2. Cor. V, 8. si *temper cum Christo erimus*, 1. Thef. IV, 17. si *Christum sequemur quorsumcunque ierit*, Apoc. XIV, 4. qui fieri potest, quin *cum formoso inter filios hominum, cujus gratia diffusa est in labiis ipsius*, Pf. XLV, 3. veniamus in colloquutionem & sermones misceamus non fructuosos minus quàm jucundos? Poteritne Pater noster, qui est in cœlis, quem in precibus nunc quotidianis compellamus, denegare tunc allocutionem filiis suis, quod ne facit hic quidem Pater terrenus, cum tamen ab illo Patre *omnia sit Paternitas in cælo & in terra?* Eph. III, 15. Quomodo Filius, qui *ludit nobiscum in orbe terra & delicia ipsius sunt cum filiis hominis?* Prov. IIX, 31. Quomodo Spiritus S. qui *cum filiis simus, missus est in corda nostra clamans: Abba Pater*, Gal. IV. 6. colloquio nostro sese subtrahere poterit? Quanta confidentia filius naturalis adit patrem suum, cum eo confabulatur liberè, ex eodem, quicquid libuerit, dummodò honestum id sit, exquirat, sciscitatur, interrogat, orat, idque indubitata exauditionis spe: ea & longè majori (*πρόσω πᾶντων*, conf. I. uc. XI, 13.) accedit Patrem in cœlis filius familiæ ipsius cœlesti inritus, quippe cum noverit Deum Patrem credentes non minus amare ac amat proprium filium, Joh. XVII, 23.

§. XIII.

¶ XII. ¶ Nec id quodque argumentum infirmum est, quod ex do-
 tibus per collationem gloriae coeliticis concessis, arcessitur, ad
 probandum, eosdem ad animarum notitiam, quarumcunque de-
 siderio ducuntur, facillime devenire posse. Ea sunt in beatorum
 corporibus spiritualitas, subtilitas, agilitas, celeritas, quae ne du-
 bium quidem habent ullum. Quomodo enim spiritualia, quon-
 dam futura sunt coeliticum corpora, si non sint subtilia & per sub-
 tilitatem agilia, perque agilitatem celeria? Haec ipsa sunt qualita-
 tes, quae spiritualitatem, ab Apostolo Paulo beatis adscriptam, il-
 lorum corpora consequuntur, cum ipsam spiritus essentiam,
 quamdiu corporis natura manet, induere non possint. Quod si
 beati gravitate corporum exuti, in momento esse poterunt, ubi-
 eunque esse volunt, idem omnino de animabus asserendum ne-
 cessario est, quia & illa essentialem gloriam actu possident, & si
 haec dona animabus separatis, tanquam substantiis incompletis;
 non competere, quod suo loco nonnulli relinquunt, tamen ex
 gloriae participatione denegari iisdem haud poterunt. Faciet
 igitur celeritas & subtilitas animarum, ut, cum nulla possint eas
 obstacula impedire, quod minus omnia in coelis loca penetrent, illa
 exiguo temporis spatio sine ulla molestia omnes quasi angulos
 coelestis palatii circumire, & id quod desiderant pervestigare
 possint. Si canibus datum a natura est, ut brevissimo interce-
 dente temporis spatio, etiam in non mediocri hominum multitu-
 dine, heros domesticosque suos solo odoratus sui acumine & cor-
 poris agilitate investigent, quid virtutis datum esse coeli incolis
 putabimus, ut non aequare tantum valeant, sed vincere longe be-
 stias illas non odoratu, sed ingenii ignota quidem nobis & imper-
 scrutabili, sed conveniente tamen glorioso ipsorum statui per-
 spicacia? Aut dicemus, in illo summae perfectionis regno adhuc
 praecellere expertia huius seculi rationis bruta hominem, ad
 ipsam Dei imaginem factum?

¶ XIII. ¶ Diluendus nobis, antequam hinc recedamus, scrupulus
 est, qui hactenus dictis obesse posse videtur. Quo iudicio, qui
 recens coelesti regno insertus est, dignoscere animam possit, cui

salutem alterius nomine nunciare debet? Nec enim videtur statim ideo animam agnoscere, quia homo aliquando hominem cognovit. Agnovit enim homo alterum hac in vita ex exterioribus faciei lineamentis, quæ cum in anima desint, quippe omnis materiæ experte, non apparet, quo vestigio anima, omni colore in oculos illabente destituta, possit dignosci? At verò non inconveniens erit dicere, penetrare animam in alterius animæ notitiam aliarum animarum significatione. Ut enim cum Sejum nunquam à me visum investigo, alterò me in domum ejus deducente, in notitiam Seji devenio, ita & inter animas tale quid fieri posse improbable non est. Sed & alias esse posse cognoscendi & animam ab anima distinguendi rationes, cum Spiritibus multa competere possint ob naturam eorundem spiritualem, quæ ne imaginari quidem nos nobis, quippe crassiori corporis qualitate impediti, possumus, frustra ambigitur. Non quidem oculis corporeis anima animam videt, ut neque lingua corporea anima cum anima loquitur, nec pede corporeo de loco in locum procedit, quin tamen res ipsa, quam visionem nos dicimus, quam locutionem, quem motum & processum, animabus quoque competat, ne dubitari quidem debet. Agnoscit anima animam & ab altera distinguit, communicat ei suos conceptus & conceptus alterius apprehendit, in locum vel ubi, in quo antea non fuerat, progreditur, modo quidem, quem nos, nunc corporeis sensibus adfueri, ignoramus, in ad nec imprimere animo nostro possumus. Afferenda sunt hæc universa, nisi ex animabus & angelis truncos lapidesque, aut immobiles alias facere substantias & quicquid earum sermocinationibus, apparitionibus, sermonum nostrorum, perceptionibus, à nobis abitionibus, & id genus actionibus aliis in indubio DEL verbo dicitur, in dubium vocare, aut in meras vel fabulas vel imaginationes convertere velimus. Ut corpori nostro DEUS indere sensus varios potuit, quibus vel communicare cogitata nostra aliis, vel ab aliis nobis communicata apprehendere & sentire possumus; ita quin in immateriatis quoque substantiis similes sensus, quanquam à corporea mole longè remotos, efficere potuerit, iniqui simus in DEL potentiam, cui nihil impossibile est, si inficiari velimus. Ipse DEUS quanquam substantiarum im-

immateriarum omnium subtilissima, hominibus tamen etiam nonnunquam sine corporum instrumentorum adminiculo, sese manifestat, notitiamque rerum, quarum participem esse vult hominem, in eodem sine ullo corporis humani usu efficit. Quin itaque credamus, animabus quoque humanis, quæ quanquam hactenus incompletæ sunt substantiæ, quod ad informandum præcipue corpus a DEO ordinatæ sunt, quo si destituantur, aliquid ipsis, quod tamen à DEO naturæ ipsorum inditum intimè est, deficit, spiritus tamen sunt, adeoque de communi spirituum natura cum à corpore solutæ sunt, participat, ratio nulla esse videtur. Ut itaque angelus angelum investigare, investigatum cognoscere, cognitum ab aliis discernere potest, atque hæc universa sine ullo sensuum exteriorum subsidio, & tamen perfectiori longè, quam ea, quæ corporea & materiata sunt, ratione, quanquam modo nobis incognito; ita animabus in coelo eandem virtutem competere, nemo amplius dubitabit. Quo ipso scrupulus remotus est, qui sub initium hujus paragraphi fuit injectus.

§. XV.

Jam cum pateat, ex parte animæ hinc excedentis, cui salutatio à superstitibus commissa est, nihil impedire, quod minus commissum sibi officium in coelis obire possit, amplius inquirendum est, an itaque & animæ ad quas ablegatur, aliquam adhuc earum rerum notitiam retineant, quarum in hac vita suere participes, desiderantque adhuc quadam cum hujus mundi incolis, sanguine imprimis & interiore amicitia propinquis, conversatione & commercio frui? Si ex narratione, quæ apud Lucam de epulone & Lazaro habetur, firma ducerentur per omnia de statu eorum, qui hinc decesserunt, argumenta, quin affirmanda esset quaestio: dubitari non posset. Quod si damnati, in inferno suorum necessariorum notitiam retinent, eorumque cura tanguntur, ne pari infelicitati & miseria involvantur; quanto magis aeternæ gloriæ adscripti suorum, quos in hac terra reliquerunt, amore curaque afficientur, ne vias Domini relinquendo damnationis aeternæ periculum incurrant, quos ut in hac vita affectu & nonnunquam etiam sanguine sibi conjunctissimos habuerunt, in altera quoque ejusdem gaudii confortes, sibi que sociatos liben-

libentissimè viderent. Verum enim verò supra jam §. 10. à nobis ostentum est, ea ad minimum parte, qua colloquium istud inter divitem & Lazarum complectitur, narrationem istam figuratam & parabolicam esse, qua res alterius vitæ sub eo quidem schemate, quo in hac vita geruntur, repræsentantur, sed non ut singulas circumstantias utrobique coincidere, sed res ipsa vera esse demonstretur, nempe post hanc vitam non dari vel ex inferno liberationem, vel viam aliam infernales pœnas effugiendi, quam obsequium scriptis Mosis & prophetarum præbitum. Itaque dispiciendum est, an fortè alia reperiantur argumenta, quibus doceri possit, perleverare in animabus hinc ad cœlum profectis adhuc memoriam suorum in his terris & desiderium de rebus ipsorum aliquid cognoscendi?

§. XVI.

Et quidem si Scripturam consulamus, quæ in re ab oculis nostris remota & nulla naturali ratione pervestigabili, unicuique veritatis testimonium præbere potest, illa quidem primò intuitu videtur omnem rerum terrenarum notitiam & curam etiam proximorum agnatorum, qualis Abrahamus fuit respectu posterorum suorum, à beatis animabus remove. Dicitur inter cœtera præcipuum est illud apud Ec, cap. LXIII, 26. *Abrahamus nescit nos & Israel non agnoscit nos.* Ad quem locum celebratissimus quondam hujus Academiæ Theologus D. Varen. in Commentario ad h. l. observat, omninò simplicem ignorantiam Patribus V. T. hic tribui: negari nempe ipsis *nescientiam, vel novam cognitionem specialem posthumam, Sanctis triumphantibus in ordine ad Ecclesiam militantem competentem.* D. Seb. Schmid. non minoribus in Ecclesiam nostram meritis inclutus, comment. h. l. *non posse, inquit, non tantum negat scientiam, sed negat etiam miserandi & juvandi cum valore potestatem.* Et quando Pontificii τὸ: ignorant, interpretantur per: *non curant*, revocant eos ad literam à Judæis agnitam & ad rationem additam: non possumus ab iis ut à Patribus auxilium sperare, quia ignorant res nostras. Sed & alia loca quæ terrenorum notitiam à Sanctis remove videntur, passim objectari videas, utpote Eccles. IX, 5. Job. XIV, 22. quibus & posset jungi 2. Reg. XXII, 20. Veruntamen non efficiunt hæc

hæc loca id, quod primiore intuitu efficere videntur. Si enim in ipsa litera ille, qui apud Ecclesiasten occurrit, accipiatur, inque ea, quam præfert, generalitate, nihil prorsus sciant coelites atque adeo ipso intellectu humano destituantur, necesse est. Nam *mortui non sciunt quicquam*, ait. Si verò de particularibus hujus mundi negotiis intelligatur, quæ ignorent, qui vita excefferunt, quo sensu multi interpretum, ipseque incomparabilis Hagiographorum Exegeta, D. Geierus, locum exaudiunt, cur non potius intelligas de mortuo, ejusque ea parte, quæ mortuus est, quo pacto & David de homine mortuo pronunciat: *non in morte recordatio est tui, & in statu defunctorum quis celebrabit te?* Psal. VI. 6. i. e. ipso Geiero interprete, *post dissolutionem animæ à corpore cessat omnis membrorum corporis ad DEI gloriam motus, licet non cesset animæ ad DEUM redeuntis vita*, Eccl. XII. 7. Aut juxta D. Seb. Schmid. *Mortui nihil sciunt juxta externam in corpore mortuo apparentiam*. Quin & si locus ille, qui in Esaia legitur, in ea literæ, quam præfert, latitudine accipiatur, & id ignoraverit necesse est Abrahamus, quod aliqui in mundo essent posteri sui, cum tamen semen suum ex Divina promissione novisset multiplicandum esse, instar stellarum cæli & arenæ maris. Ignorare itaque Abrahamus & Jacobus Israelitas sui temporis dicuntur, quia ipsorum cura, cujus gratia ipsos nosse deberent, iis nunquam fuerat post mortem à DEO concredita, nec injunctum unquam Israelitis, ut ad eosdem in necessitatibus confugerent. Ipsi in cælos recepti & à rerum humanarum, ipsorumque filiorum suorum, sollicitudine remoti fuerant, ut quanquam, dum viverent, suorum filiorum curam merito gesserint, sublatis tamen è mundo, ut omni cura, ita & ordinaria notitia status suorum liberati fuerint. Quod dum agnoscunt ejus temporis Israelitæ, ignorare se Abrahamum & Israelem, neque quicquam cum his familiarum suarum Patriarchis sibi amplius negotii esse profitentur, qui & ipsi ut curam in se omnem, ita & notitiam ad curam illam directam deposuerint. Ut qui decedit vel imperio vel officio, neque cura amplius rerum ad functiones illas pertinentium tangitur, neque ulla etiam earum notitia ordinariè ad ipsam defertur, quippe molestia omni & sollicitudine liberatum, Quo tamen non obstante fieri potest, ut nonnunquam ob-

D

lata

lata occasione aliquid rerum illarum reficcat & affectu. quò potest, narrantium desiderii assistat. Idem puto dicere voluisse doctissimum Reservatorum autorem, qui oblatione VI. Sancti, ait, *beata Dei visione gaudentes ob locorum distantiam ordinariè & ex se nihil prorsus cognoscunt rerum humanarum, Scriptura dicente: Abraham nescit nos, & Israel ignorat nos. Sed idè non subtrahitur eis notitia extrinsecus accedens, quànquam certis limitibus coercita. Locum Hiobi: Glorificabuntur filii ejus & non sciet; & minuentur, nec attendet ad illos? interrogativè de homine vivo accipit D. Seb. Schmidius. Quànquam si de mortuo cum vulgo interpretum exponatur, rectè hunc locum circumscribat Mercerus: Mortui, feliciori vita occupati, aut certè infeliciores, nec sciunt, nec curant, quò ab hic aguntur, etiàm à propriis liberis, non quòd intelligentia careant, sed quia otii, amoris, aliarumq; affectionum & negotiorum, quibus hic occupabantur, expertes sunt. Nihil iam cum viventibus eis commune est. Adde quòd de corporibus loquitur sepultis, quò omnis sensus expertia sunt & à viventium communione semota, cum interitum spiritus ad Deum convolantes redierint. Quemadmodum longè manifestius, quò de Josia dicuntur: oculi ejus non videbunt omne malum, quòd ego adducam super locum hunc, de corporis oculis, non scientia mentis loquuntur. Quànquam si & de hac acciperentur, occasionali tamen mortuorum scientià, quam ex aliorum narratione & discursu vel cum Deo, vel cum angelis, vel cum animabus aliis, nisi ex iis stipites truncosque facere velimus, hauriunt, nihil derogaret.*

§ XVII.

Licet igitur Scriptura noticiæ curæque beatorum, quam prò suis gerant, in ipsa litera haud videatur favere, ipsa tamen cælitum natura & conditio in Scriptura S. descripta, non exiguū argumentum præbere potest, quò si non certum & indubitatum, verosimillimum tamen reddatur, animas hinc decentes neque notitiam omnem, neque amorem neque curam omnem eorum amittere, quò in hac vita ipsis cara fuerunt. In confesso est, animas excessu suo non reddi infeliciores, sed quò magis à materiæ onere & profectis hinc impedimentis solvuntur, eò majorem adipisci perfectionem. Verosimile igitur est, eas haustam in hac vitam notitiam in glorioso illo regno adeò non amittere, ut perficiant

ant potius & adaugeant incrementis. Cur enim variam illam quam multis hic experimentis sibi acquisivere, scientiam in alteram illam vitam non transferant? cur eos rerum omnium confestim subeat oblivio, haud aliter ac si ex Lethæo amne, quæ gentilis superstitionis fabula est, bibissent? Si v. gr. Ecclesiæ præsul, qui casus gregem suum, à quo recenter abstractus, cœloque infertus est, vel commoveant, vel adfligant; Si conjugum alteruter, quibuscum vel ærumnis, vel miseris, vel conjux hic relictus, vel liberi, quos instar propriæ animæ tenerimè diligimus, quam primum beati illius regni incolæ facti sunt, sciverint, quæ fieri potest, ut naturam suam tam subito exuere, aut deponere *502* illam tam tenaciter animæ nostræ fibris infixam, atque adeo, ut ita dicas, *arai & noli* fieri possint, ut non recordentur amplius suorum, ut eorundem abjiciant curam, ut eosdem non ament, neque salutem eorum, saltem voto quopiam, promoveans? Edoceatur ipsius veritatis testimonio, fieri non posse, *ut obliviscatur mater filii sui*, & credibile sit eandem mortis violentia à suavissimis infantibus avulsam, eorum illicò expellere ex mente memoriam & ejurare curam? Aut homines esse desierint, qui moriuntur, aut retineant ea, quæ homini propria sunt, quæque ab homine nisi per superiorem & violentam potentiam separari nequeunt. Quis insuper dubitaret credere, animas, immortalis gloria fruentes ab animabus aliis, ex eodem loco eò delatis, ipsisque nonnunquam sanguinis vinculo conjunctis, recentiorum rerum in hoc mundo actarum impetrare notitiam? Si defuncta hodiè cujuspiam uxore, tertio post mense decedat vel filius vel frater, num immixtus conjugis, aliorumq; è necessitudine ejus societati, nihil de superstitibus, nihil de aliis, quos penitissimo affectu complexus fuit, enarrabit? Nihil de conjugate, nihil de liberis suis uxor ex eo, mater ex filio percontabitur? Si fortè familiam gravis premat & propè supprimat calamitas, ane filius amoris, immutabili divinæ legis decreto parenti debiti & ipsi naturæ infiti, neque ab ea nisi destructa ipsa natura separabilis, oblitus, pro eo Deum haud deprecabitur? Nec conjugem meam, quæ christianam charitatem in gloria non deposuit, ad simile officium inflammabit, eo cum primis loco obendum, ubi & affectus vehementia flagrantius ardet, & preces

omni imperfectionis labe sunt immunes, & ideo Deus longè quàm ad mortalium desideria exaudienda proclivior? Quod si animæ ipsæ officiosæ esse, & isthunc in modum vel interrogare invicem vel referre omitterent, ab angelis in hanc terram euntibus & remeantibus in cælum, atque ad thronum divinum fidelium necessitates pèrferentibus, non improbable est beatos nonnunquam informari. Quinimò à Deo ipso, cui in gloria propinqui sunt, cum quo nudæ cum nudo conservantur, nosse in familiari colloquio res hujus orbis posse animas, quantum scire ipsis interest, suo loco ex Scriptura vidimus. Id enim quanquam in Scriptura totidem verbis non legatur, quia tamen ipsi animarum statui, in amico cum Deo, cum angelis, cum beatis conversatione consistenti, videtur consentaneum, negari ideo non debet, quia immortæ veritatis est, etiam ea, quæ per bonam consequentiam ex Scripturis eruantur, non minus esse ipsum Dei verbum, quàm quod totidem in ea verbis habetur.

§. XIIX.

Repetii hæc argumenta ex programmate Venerabilis Præfidiis mei, Exegeti Schmoriana in Epistolas Catholicas subjuncto. Accedunt nunc suffragia vetustissimorum pariter & recentiorum Ecclesiæ Patrum, itemque virorum aliorum piissimorum, qui sperarunt in fide hic morituros, in altera vita superstitem non meminisse tantum, sed apud Deum quoque pro ipsis intercedere. Origenem Seculi III. Patrem jam olim noster chemnitius, & postea G. J. Vossius, tum D. Dreierus, initium fecisse ajunt ejus doctrinæ, quæ animabus defunctorum noticiam quandam rerum, quæ in hoc mundo aguntur, & curam pro hominibus atque apud Deum intercessionem adseribit. Nec id prorsus negari potest, quanquàm invocationem earundem, quam alias Rom. Ecclesiæ scriptores earum precibus pro nobis effusis superstrunt, longissimè removerit. De iis Origenis locis adversus P. D. Huetium ex instituto egit DN. Præses meus Tr. de Origine & superstitione Missarum in honorem Sanctorum celebratarum C. VII. §. 10. sq. Eodem seculo Cyprianus, Episcopus & Martyr, aliquoties visus est sententiæ illi de speciali Sanctorum pro quibusdam, quorum noticiam habebant, intercessione accedere. Epistolâ juxta Anglicanam editionem LX. ad Cornelium scribit; *qui ist-*
hinc

hinc nostrum prior divine dignationis celeritate præcesserit, perseverit apud Dominum nostra dilectio pro fratribus & sororibus nostris, apud misericordiam Patris non cesset oratio. Quæ verba Rivetus in summa Controv. p. 254. Tom III. Opp. intelligit de precibus, in cælo pro superflite factis. Sed rectius longè Joh. Fellus, Episcopus Oxon. in Observationibus ad Cyprianum de orationibus vivorum & superflitum exponit, cui & accessit Præses meus in allegato Ttact. c. IV. §. XVII. Nec alienus ab hac opinione postea factus est ipse Rivetus, in Dialysi, Sect. IX. §. IV. Alia quoq; Cypriani verba, quæ in fine libri de Habitu virginitatis leguntur! *Durate fortiter, spiritaliter peragite, prevenite feliciter; tantum memento tunc nostri, cum incipit in vobis virginitas honorari, de iisdem martyribus, adhuc vivis, sed mox morituris.* (hoc enim est: *cum in vobis incipit virginitas honorari*) rectè intelligit Joh. Oxoniensis. Unus tamen locus est, qui nimis manifestè, non generalem tantum, sed specialem quoque cælitum pro suis intercessionem enuntiat. Legitur is pariter sub finem libri de mortalitate, ubi verba sunt: *Magnus illic nos carorum numerus expectat, (in cælo nempe) parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copiosa turba desiderat, jam de sua immortalitate secunda ET ADHUC DE SALUTE NOSTRA SOLLICITA.* Ad quem iterum Fellus: *quæquam cælo receptæ animæ seculi hujus curis non vacent, ut tamen suis felicitatem eandem exoptent & demum gratulentur, nihil est quod impediatur; Caritas enim nunquam excidit. Rectè, cautè & piè. Paulò post Cypriani tempora eousque martyrum veneratio excrevit, ut & ab iisd. hinc decedentibus peterent, quo sui in aitera vita apud Dominum memores essent. De Theodocia virgine Eusebius refert c. VII. de Martyribus Palastina: accessisse eandem ad victos, tum ut eos salutaret, tum ut, quod credibile est, eosdem rogaret, ut cum ad DEUM pervenissent, sui memores esse vellent. Nec minus de Potamiæna idem Euseb. VI. H. E. c. V. quod cum Basilidis hominis gentilis, ad executionem illam ducentis, benignitatem experta esset, grati animi testandi causa, bono enim animo esse iusserit, se enim post obitum salutem ipsius à Domino impetraturam & collata in se beneficia brevi remuneraturam esse. Quod & in cælo fecerit, obtinueritque à DEO, ut fieret Christianus. Eusebius ipse Lib. XII. de Præparatione Evang. c. I. ex Platone docet, de sanctorum*

animas virtutem quandam habere, qua vel post mortem rebus humanis auxilientur. Additque: vera hæc opinio est. Sed cum eo tempore nimis jam luxuriaverit magna veterum de sanctis demortuis persuasio, cujus præcipuè exemplum Theodoretus sub finem librorum de curandis Græcorum affectionibus præbet, non alia amplius hac de re antiquorum testimonia adjicio, quam Gregorii Nazianzeni, qui in Panegyrico, patri suo dicto, inter alia lenitendi doloris fomenta; non obliviscitur, ait; intercessionis pro Ecclesia sua, morte sua non finite, sed aucte potius & roborata; ad quem locum Commentarii vicem præstat Præfidis mei Programma aliquoties laudatum; Et quæ nobis in Lexico Antiquitatum Eccles. diligentissimus Arndius, titulo: *animarum status post mortem*, §. XIX. suggerit. Utpote Hieronymi ad Paulum de Bleffilla; pro te Dominum rogat: mihi que veniam impetrat peccatorum. Nazianzi de Athanasio defuncto: ille nunc res nostras in cælo, cælum inspicit, ac virtutis causa laborantibus manum porrigit. Et Augustini, de cura pro mortuis, cujus nos pleniora, quam quæ Arndius habet, verba adferremus; Fatendum est, ait, nescire quidem mortuos quid hic agatur, (quasi illud Esaiæ repetere vellet: Abraham nescit nos,) postea verò audire ab eis, qui hinc ad eos moriendo pergunt. Non quidem omnia, sed quæ sinuntur indicare, qui sinuntur etiam ista meminisse, & quæ illos, quibus hæc indicant, oportet audire. Addit deinceps, per angelos quoque, perque ipsum DEum familiariter cum ipsis conversantem, rerum terrenarum cælites capeffere noticiam. B. D. Hülsem. in Man. A. C. eund. Augustin. ad Nebridium scribere ait: se arbitrari, non sic eundem inebriari ex visione Dei, ut Augustini obliviscatur, cum Dominus nostri sit memor. Atq; ita quidem antiqui. His Patrum pientissimis meditationibus succedat suffraganea recentiorum Theologorum sententia, qui ubi in hoc argumentum ex materiæ à se tractatæ indole pertracti sunt, calculum nonnunquam suum nobis additum non subticuerunt. Æternæ memoriæ Theologus & antiquitatis scrutator indefessus, D. Joach. Hildebrandus, sub finem Offertorii sui enarrat, filiolum suum novennem, morti proximum, matrem absente Patre consolaturum, eidem stipulatam a matre promississe, se in cælo pro parentibus, fratribus, sororibus, cognatis & amicis DEUM assidue deprecaturum. Nec dubito promissis cum jam stare & nos

Et nos superstites intercessione tam charæ animæ, in virtute meriti Christi, unici Mediatoris nostri, (per quem solum & ejus & nostræ preces sunt acceptæ) frui non minus ac si inter nos viveret, D. Barthold. Krævezivius Theologus & eruditione & meritis summus, in Christiana manu-ductione ad beatam ex hac vita emigrationem obtinendam; ani-mæ piæ defunctorum Ecclesiæ militantis liberationem omnino tum arden-ter optant. Fieri etiam potest, ut præter generalem conditionis nostræ in hac vita notitiam, quam habent exactissimam, quædam illis in particulari non-nunquam de Ecclesiæ stipendis vicissitudinibus, de fortuna & infortunis proximorum suorum hic etiamnum superstium, hisque similibus, juxta beneplacitum voluntatis altissimi revelentur. Quam tamen sententiam nemini tanquam certo exploratam obrudimus. D. Aug. Varenius, magnus & immortalis hujus Academiæ Theologus, in Breviario artic. XIII. §. 9. *Anima separate fidelium citra ullam memoriæ rationalis vâ, nos in se cum efferunt præteritorum & objectorum hic cognitorum memoriæ.* Cui propositioni probandæ post multa alia argumenta & illud Augustini adprobat; *vivit Nebradius meus in sinu Abrahæ, nec sic inebriatur, ut obliviscatur mei.* Subjicit propositionem aliam §. 13 *Anima separate fidelium non solum objectorum veterum, vel reminiscensiam secum in aulam Regis cælestis in iisdem vasis efferunt, sed & novam novorum antea in hac vita incognitorum notitiam in Regia illa cælestis in iisdem vasis efferunt, sed & novam novorum antea in hac vita incognitorum notitiam in Regia illa cælesti acquirunt.* Quam recordatio-nem animæ humanæ post fata superstitis, conjunctam cum affle-tibus gaudii desiderii, spei & amoris atque benevolentiæ in preces effusæ pro Ecclesiâ, præcognatis, pro amicis, ante septennium pro inaugurali Disputatione in Academia Kiloniensi, compro-bante Summo Theologo, D. MAYERO, pluribus exposuit D. Joh. Alb. Fabricius, vir variis eruditissimi ingenii monumentis celeberrimus. Quibus omnibus haut ita pridem, remotis cun-ctis, quæ huic opinioni objicere poterant, obstaculis, accessit autor Mensium, ut vocat, Reservatorum longè doctissimus, Oblat. VI. Num. 3. cujus quaestio est: *An beati defuncti in cælis apud DEAM intecedant etiam in particulari & specialissimè pro his, quos olim dilexe-runt in terris & adhuc in cælis diligunt?* Quam & veterum fragragiis, utpote Anastasii Sinaitæ, Gregorii Nazianzeni, Ambrosii, Julia-
ni

ni Toletani, Chrysoftomi & Cypriani, & recentiorum, præcipuè Hildebranti & celeberrimi Pfanneri, cum ea tamen, quæ & aliis plerisque placuit, moderatione confirmat. Ne quid postremò dicamus de Theologis Practicis, qui non improbant morientium voces frequentissimas: Ich will fleißig vor euch in dem Himmel beten/ich will durch mein Gebeth dieses oder jenes Ubel von euch abwenden/ich will euch diese oder jene Gutthat zu wege bringen; ceu de B. Matthesio scribit D. Carpzovius, Part. V. Funebr. p. 696. quide uxore sua fatis functa: Ohne Zweifel läßet mein liebes Weib jeso von Grund ihres Herzens manchen tieffen Seuffzer fahren: O lieber Gott erhalte meinen lieben Mann und Kinder/ und bring uns bald in allen Freuden für deinem Angesicht zusammen. Ipsique Concionatores Oratoresque frequentissimè superstitios hoc ipso solatio erigere solent, quod amiserint quidem filios filiasque, parentes, fratresque & sorores, sed præmiserint intercessores pro se & salute sua, eò Majori robore DEUM oraturos, quo viciniore nunc DEO & toti SS. Trinitati, defecata ab omni peccati labe mente precari, atqve adeò a DEO in familiarissimo cum ipso colloquio impetrare valeant, quicquid voluerint. Quam in rem subjicio Oratoris & Polyhistoris consummatissimi, Schurzfleischerii, verba, ex oratione in funere D. Calovii habita. *Quis ita, inquit, discessit è vita, ut nondum vivere desinat, & animo nobis conjunctus idem nunc pro cætu pio deprecator sit in cælis, qui ante fuit pari mentis contentione in terris, quippe gnarus temporum, in quæ inciderat, difficillimorum, quibus ne dies quidem sine miseria abuit, & memor, quo statu res Christiana fuerit, quum solutus & liber è certamine suo exiret.*

§. XIX.

Nunc verò de cura & intercessione cælitum five generali pro universa Ecclesia, five speciali pro iis, quos in his terris amore singulari profecuti sunt, de qua hæctenus in tantum duntaxat egimus, in quantum ea simul memoriam & qualemcunqve affectum in beatis superesse demonstrant, ut adeò si ab advententibus aliis animabus necessariorum suorum nomine salventur, officium hoc & benevolentia testimonium ipsis gratum esse possit & acceptum, nequaquam nobis fusius agere propositum est. Neque enim extra quaestionem nostram, in disputationis inscrip-
ptione

ptione notatam, ne digressionem ulla longius evagemur, nobisque & qualibuscunque facultatibus nostris molesti simus, egrediemur. Id interea hinc patescere arbitramur, & statui beatorum cœlitum, & naturali eorundem constitutioni, & piorum communi sensui, & denique Ecclesiæ veteris pariter hodiernæque doctorum celeberrimorum opinioni non incongruum esse, quod memoriam, & affectum erga superstites in hoc mundo omnino retineant cœli incolæ, imo incrementis non exiguis adaugeant.

§. XX.

Ex retento auctoque hoc affectu profluent mutua inter ipsos cœlites sive de amicis suis in hac peregrinatione relictis, sive de rebus quibuscunque aliis, ad honestatem & pietatem compositis, confabulationes. Cujus enim cor plenum est, ejus quoque os exundare, quod in proverbio dicitur, ultrò intelligitur. De inferni incolis in extremo quondam judicio condemnatis, Sapientia Lib. c. V, 3, 4. *dicent sibi invicem penitentes & propter angustiam spiritus ingemiscetes: hic erat, quem habuimus olim in risum & in parabolam contumelia: imprudentes vitam ejus reputavimus insaniam & mortem ejus inhonestam. Quomodo numeratus est inter filios Dei & in sanctis fors ejus est?* Dum itaque damnati sermones inter se & discursus de suis met pariter & piorum fatiis, deque via modoque, quo utriusque ad illa devenerunt, miscent; quidni & beati id genus sermones inter se caderent, predicarentque divinam justitiam in condemnandis impiis & misericordiam in salvandis piis conspicuam? Ita n. plerosque Theologos videmus ex exemplo epulonis pariter argumentari ad beatos cœli incolæ. Sunt qui existimant, beatos cœlites nihil aliud in cœlis agere, quam ut perpetuo & indefinente aspectu Dei sese oblectent, ex eoque flagrantissimum amorem erga Deum concipiant, res verò quascunque alias penitus à sese abjiciant, nec ullo de coetero negotio occupentur. Sed hæc opinio vix applausum invenire potest. Angeli vident *ὁμοῦ πατρὸς* faciem Patris cœlestis, Matth. XIII. 10. & tamen variis simul negotiis occupantur: Observant homines poenitentes, ob eosdemque lætantur, colloquuntur cum mulieribus, Christum post resurrectionem querentibus, & infinita id

E

genus

genus agunt, quæ familiarem conversationem arguunt. Præterea simul cum essentiali beatitudine, quæ in visione Dei consistit, referuntur à Theologis bona quædam externa, utpote conversatio cum Deo, angelis & animabus, quæ ne concipi quidem potest sine variis colloquiis, quibus ipsorum beatitudo augetur.

§. XXI.

Ex quibus omnibus pro affirmante quæstionis proposita sententia, hunc in modum concludimus: Si beati coelites vel ex lumine gloriæ exactissimam omnium beatorum notitiam habent, vel ex familiari cum Deo, cum angelis, cumq; animabus colloquio, imò ipsimet per naturæ suæ subtilitatem, agilitatem & celeritatem eandem facile acquirere possunt: præter à beati neque notitiam rerum in hoc orbe gestarum, neque amorem amicorum amittunt, quin potius à noviter advenientibus animabus de propinquorum suorum statu bona audire nova desiderant, tum utique moribundis committi potest, ut pridem defunctis animabus superstitum nomine salutem nuntient, quæ salutem nuntiari est memoriæ, honorem & amorem testari. Atqui prius per partes hæctenus fuit probatum, Ergò posterius, nisi prorsus fallimur, legitime consequitur.

§. XXII.

Dices: si hæc ita se habent, cur verò ne semel quidem ullum exemplum in Sacris memoratur, quo de statu beatorum quid agant, quid invicem colloquantur, quod commercium cum hujus mundi hominibus ipsis intercedat, certi reddamur? Non disitendum est, hoc argumentum commovisse plerosque Theologos, ut vel scientiam omnem rerum humanarum, vel certè quamlibet novam & particularem, beatis animabus abjudicaverint; Nec nos quoque diffitemur, idoneum esse hoc argumentum, quod à plenissimo assensu nos cohibeat, cum DEO gravissimæ rationes esse possint, quæ omnem rerum, quæ in hoc orbe noviter geruntur, notitiam à beatis removeant. E quidem jam veteres hanc ipsam ob causam in asserenda hac beatorum notitia admodum cautè processerunt. Exemplo est Augustinus, cujus tamen tempore Sanctorum cultus jam eò usque

que

que excreverat, ut paulò post in disertam invocationem abiret, nihilominus (quod antea vidimus) postquam asseruisset tres modos, quibus animæ ad penitientiam rerum terrenarum notitiam adduci possint, magna cautela utitur, quòd tantum ab iis resciscant ea, quæ sinuntur indicare, qui sinuntur etiam ista meminisse. Quibus addit: *ut volet, accipiat quisq; quod dico.* Quasi sententiam suam noli venditare pro doctrina Ecclesiæ, sed duntaxat pro opinatione privata. D. Hildebrandus quòq; suæ de filiolo suo persuasioni modestiæ notam subjicit: *Ita equidem spero; Cui alia mens est, sensu suo abundet.* Non aliter D. Krakevizius supra adductus. Hanc Theologo necessariam modestiam secutus Præses meus est, qui in Programmate suo admodùm notanter: *Dispiciendum serio est, ne opiniones cum sufficienti fundamento nixas, in argumenta præcipuè circa mortuorum statum in doctrinis Ecclesiæ sub necessitate quæa piam credendas quibus adversarii facile queant abuti, convertamus, cum affectibus circa mortuos, quos dileximus atque colimus, excessu plerumque laboret, nec quiescat facile, quin ea fuerit molitus, quæ & Nummis utis ipsius honori adferant detrimentum.* Si qui ex edibus nostris, ex complexu, ex brachiis in cæleste illud regnum, nobis irvitis & ex quo sito dolore confectis, abierunt, quidpiam nostrarum sciunt rerum, si alia quæa superest in eis orandi pro nobis cura, hoc nos in obitu nostrorum erigamus solatio, quòd moriantur quidem mundo, ne eorum amplius fruamur opera, vivant autem DEO, ut majora ab eo nobis imprentur beneficia. Et allegata D. Hildebrandi modestia: *Si nulla planè sancti in cælo animabus est rerum terrenarum, nec ex aliorum quidem narratione notitia, si nec ullo miseriarum nostrarum sensu tanguntur, non ideo per suo nostra erroris, qui ad infernum præcipuet, qui salute excludat, damnanda erit.* Quicquid enim pro consolatione nostra ab amicis, in æthere hinc sedes migraturis, vel petimus, vel speramus, quicquid ipsis inter celites receptis pro nobis nostrisque precum adscribimus, id ab animo proficiscitur, in DEI unice voluntatem directo, ut id si verbo revelato repugnet, si beatitudinis cælestis status adversetur, id nec dictum velimus unquam, nec petimus. Si placuerit Divina bonitati, ut liberare à corpore anima, & à cura simul omni, & omni rerum molestarum tristitiamque scientia sint libera, gratulemur ipsis hanc collatam à DEO, felicitatem, neque desideremus, eas ullis nostri causa curis amplius in-

volvi. Si vero valente, qui velle id utique potest, DEO rerum adhuc humanarum curis qualitercumque mixta, preces suas cum nostris conjugunt, cogitemus, rationem nullam esse, cur id desiderare non ipse debeant, cum cœlestis gaudii magnitudinem augeat, si bene cum Ecclesia, cum Republ. cum necessitudine sua agi, etiam adminiculantibus ipsorummet supplicationibus, intelligunt, nec perfectionem felicitatis imminuat, si sinistri quid illis accidere audiant, nisi forte & DEUS ipsius atque Servatoris nostri beatitudinem detrahat, quod calamitates fratrum suorum exactissime cognoscit, aut angelorum prosperitati obsit, quod adversariis piorum ipsimet interfunt, aut Abrahamo dolorem attulerit, quod epulonem, contra dubium ex posteritate suæ nepotem, in æterna miseria flammis conspexerit. Parem moderationem etiam in Chemnicio (Vid. Ejusdem Examen Concil. Trident. part. 3. de Invocatione Sanctorum, num tertio) quanquam de generali tantum Sanctorum pro Ecclesia intercessione agat, deprehendas. Ita enim scribit: *Quia in scriptura, quæ cononica est, nullum profusus extat perspicuum, expressum & certum testimonium de Sanctis, qui ex hac vita discesserunt, orantibus in altero seculo pro Ecclesia militante, cum aliâ Apoc. Johanna multa & varia de statu beatorum in altera vita ostendat, urgeri illud pro indubitato & necessario fidei articulo nec debet, nec potest, sed sunt & maneant cogitationes nec male nec impie.* Idem de nostra hac meditatione dicamus: sunt & maneant cogitationes hæ nostræ **NEC MALE, NEC IMPIE.**

S. XXIII.

Objicies porrò: Assertum propositæ quæstionis saltem occasionem præbere invocationi religiosæ sanctorum. Respondetur, Prorsus hoc esse ἀνεπίστατον. Quod enim, inquit DN, Præfes meus in Progr. istud est consequentia idolum: Sancti in cœlis ab aliis vel Sanctis, vel angelis aliquando intelligunt, quid à vivis agatur in terris, ergò à vivis sunt vel adoranti, vel invocanti? Quis ferat ita argumentantem: Thomas Cajetanus dum Augustæ Vindelicorum versabatur, partim per epistolas Roma ad ipsum missas, partim per homines Romæ Augustam proficiscentes, cognovit, quid rerum Leo X. Romæ gereret, ergò à Leone X. vel adorari debuit, vel invocari? Titus Lipsie bonis literis navans operam per amicos Rostochio subinde Lipsiam venientes, per nuntios publicos resciscit, quid Sempromus Rostochia

hocbis agat, quibus prematur fati, qua cum paupertate luctetur; Ergo Titius à Sempronio quasi præsens à præsente compellari rogarique ore & conceptis precibus debet, ut causam suam apud Senatum promoveat, succurratque ipsius necessitati;

§. XXIV.

Angustia spatii prolixius in argumento hæctenus ventilato progredi nos prohibet. Adeoque sub finem dissertationum conclusimus verbis ex mensibus Reserv. l. c. p. 4. 4. *Si queratur: Ubi nam hoc scriptum & revelatum sit, Sanctos pro amicis etiam speciatim interpellare apud DEUM? addimus nos, curam qualemcunque habere terrestrium, atque piissimè de superstitiis in cælo conferre; Respondemus, non opus esse revelatione (disserta & expressa) cum nemini hoc obrudatur dogma, quod hic defenditur, quicquid ad salutem minimè necessarium, Nam multa creduntur, quæ absolute scitu & creditu ad salutem necessaria non sunt, quamvis suo alias nitantur genuino fundamentis. Interea pia quorundam Theologorum persuasio, erroris cujusdam, quid ad infernum præcipiet, quicquid salute excludat, damanda non erit. Persvasi insuper sumus firmiter, materiam hanc, quam argumentis usi, ex fidei nostræ & doctrinæ purioris analogia desumtis, adeoque longè probabilissimis, excussimus, (judicio fulgidissimi cujusdam Theologi, quem Deus in Ecclesiæ Patriæ solatium ad feros usque annos servet incolumem) saltem apud eos, quorum ambulatio in cælis est & pia voluptas ea meditandi, quæ in cælo sunt, aliquem omnino locum & favorem inventuram esse. Faxit Clementissimum Numen, ut ea quæramus, quæ in cælis sunt, ubi Christus est, sedens ad Dextram Dei donec aliquando & nos eò delati in quotidiano cum Deo, sanctis quæ angelis & beatis aspectu & colloquio ea ipsis oculis nostris videamus, quæ nunc in speculo cognoscimus.*

Non satis est vixisse diu, Musisq; sacris
Invigilasse, simul perpetuò studio
Ingenuum ingenuas animum exco-
luisse per artes,

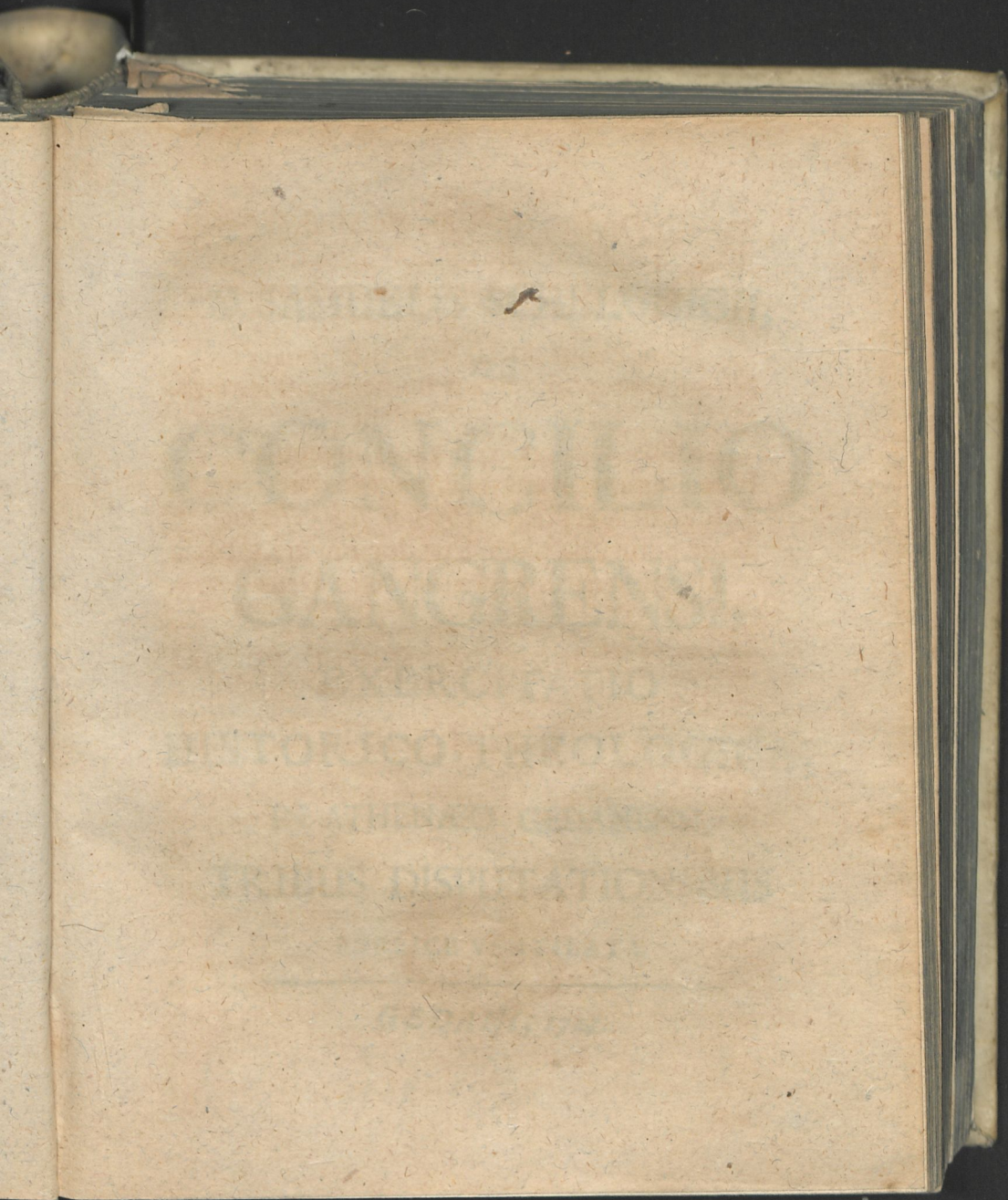
Atque etiam doctis se poluisse libris:
Ni quoque quid valeant humeri quid ferre re-
cufent,

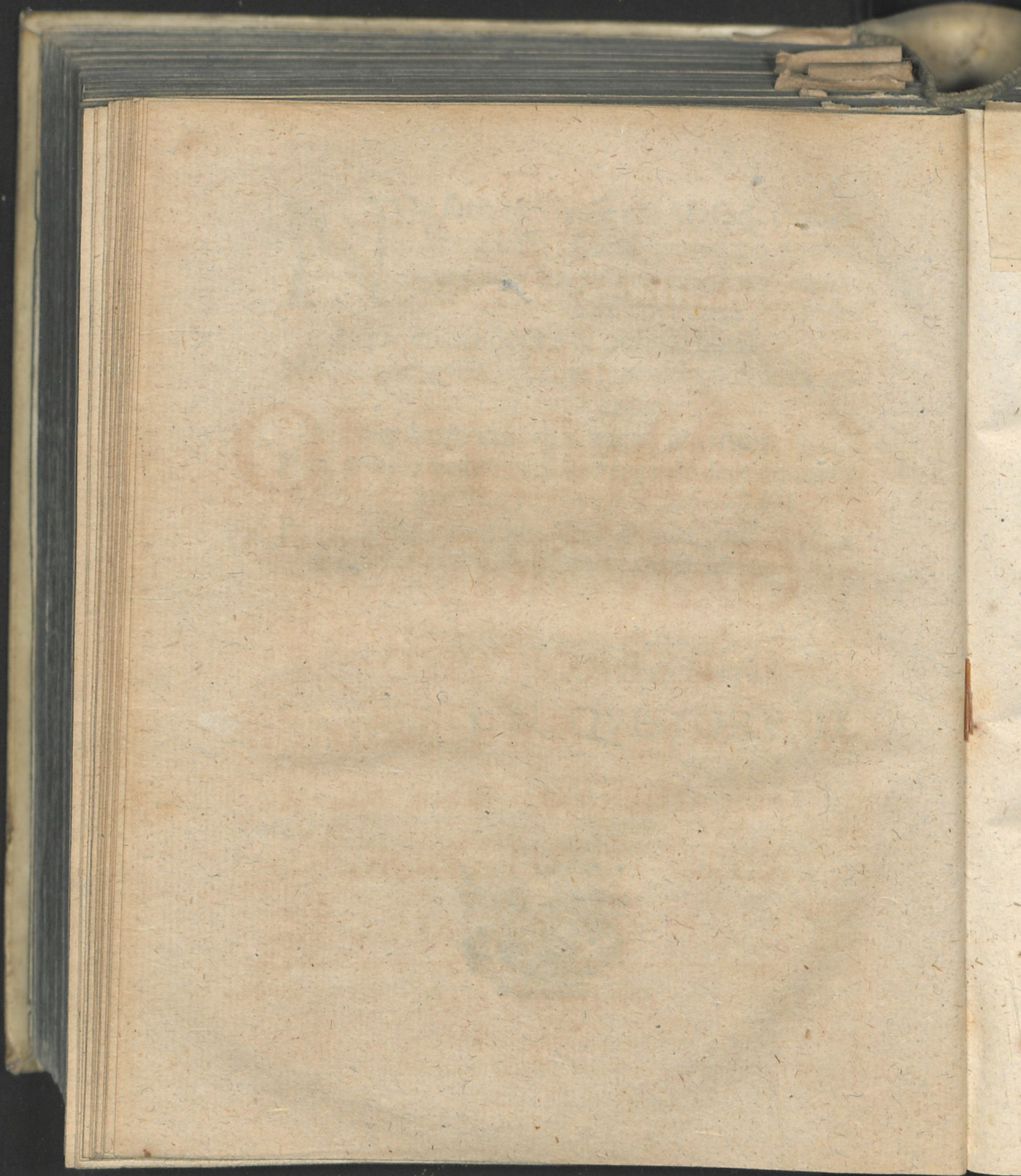
Artibus inquirat, qui vacat ingenuis.
Hæc animo volvens *Schilbergi* tradere tentas
Ingenii specimen, *Præside sub celebri*.
Perge igitur, da plura Tui documenta capacis
Ingenii: dabit & præmia certa Deus.

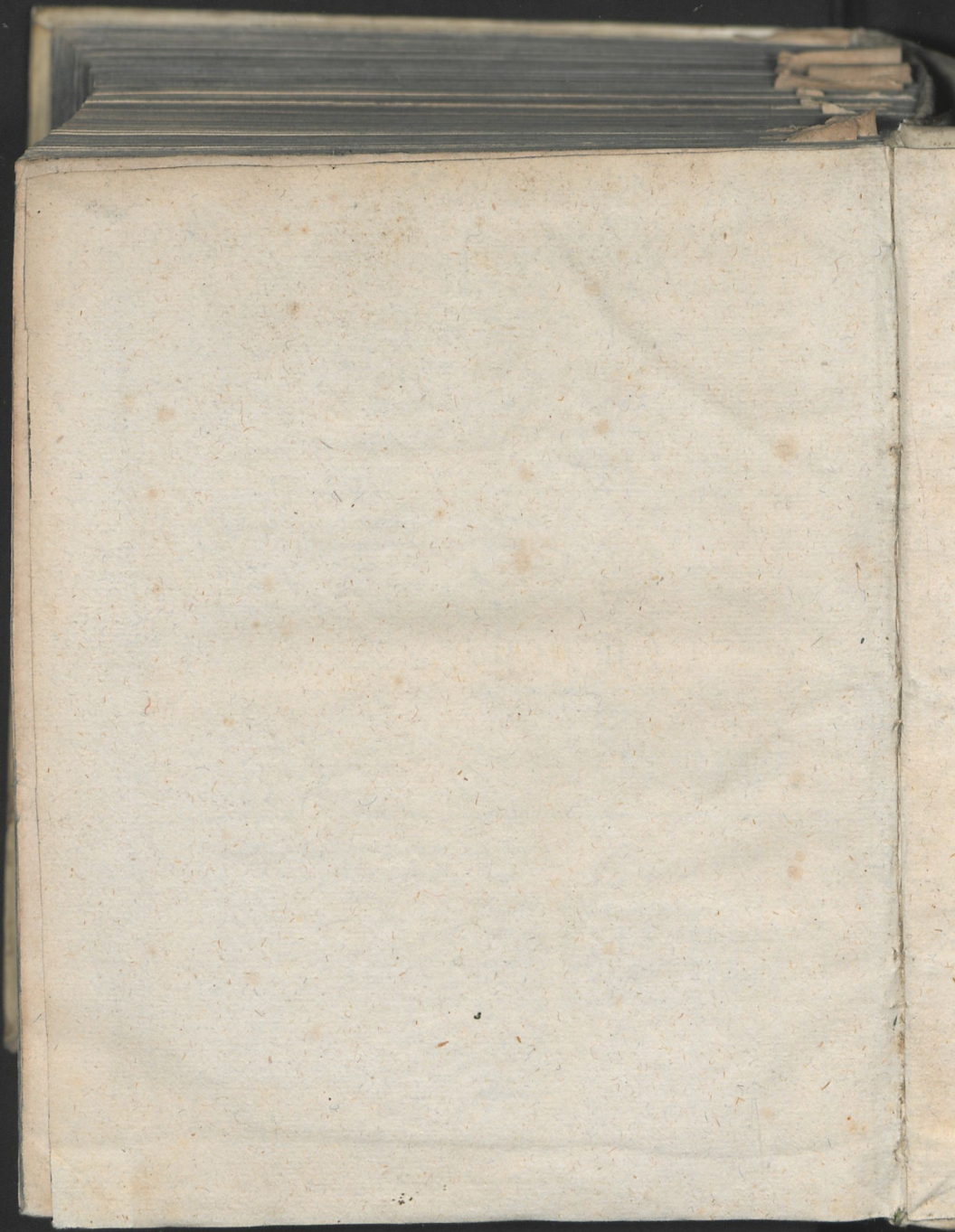
Ita Clariss. Domino Respond. AUCTORI
haud personato, appl.

J. N. QVISTORP. D.

8.

22967

ULB Halle

3

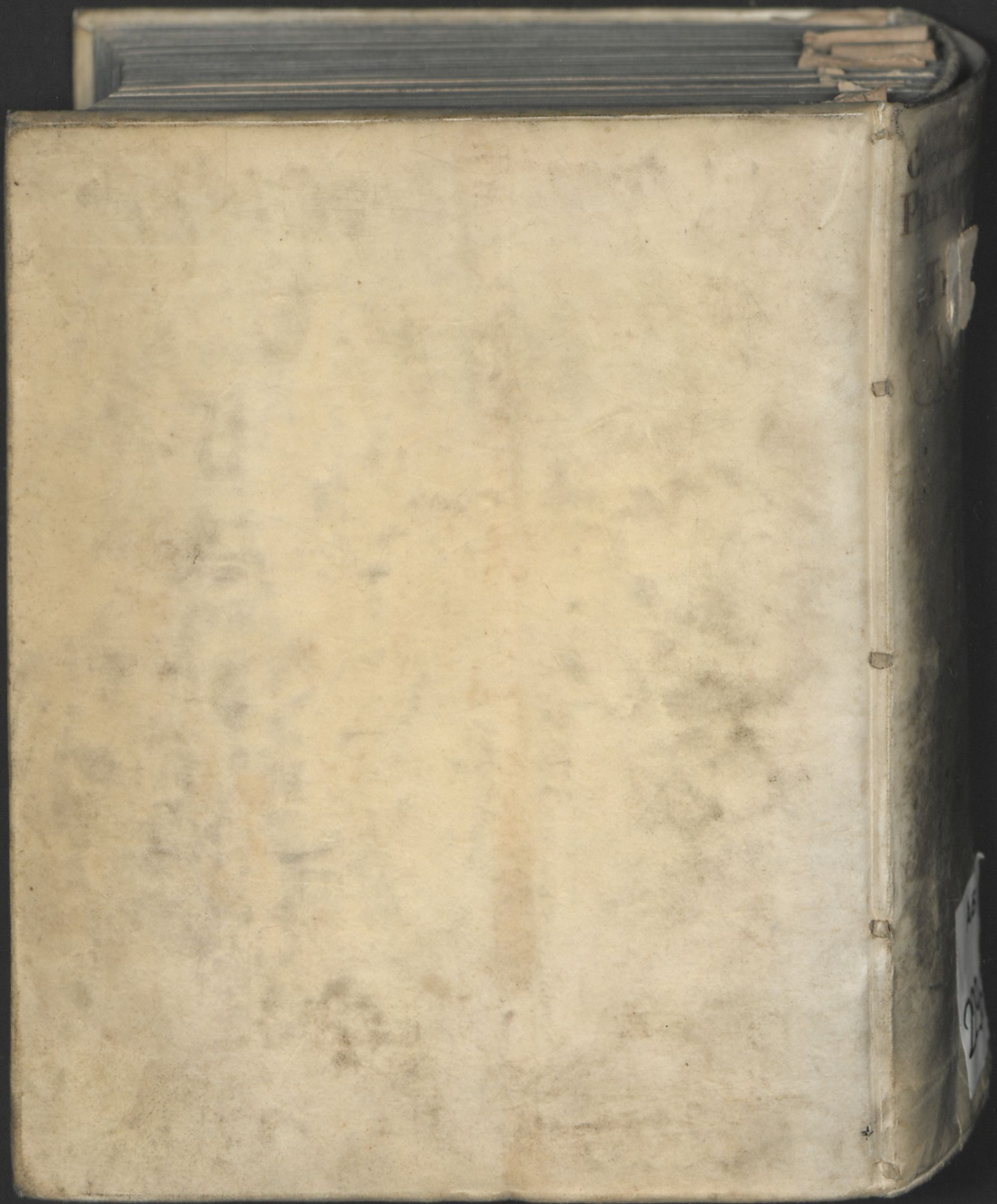
002 117 061

Rehr

VO 17

MODERANTE SALVATORE GRATIOSISSIMO!

QVÆSTIO:

AN MORIBUNDIS COMMITTI QVEAT,
UT PRIDEM DEFUNCTIS AMICORUM SUPERSTITUM
NOMINE SALUTEM NUNTIENT?

h. e.

Sob man denen **S**terbenden einen **B**ruß
an gute **F**reunde im ewigen **L**eben
könnne mitgeben?

QVAM DISSERTATIONE THEOL. CIRCULARI,
INDULTU MAXIME VENERABILIS FACULTATIS THEOLOGICÆ
SUB UMBONE

VIRI SUMME REVERENDI ATQVE EXCELLENTISSIMI

DN. JOHANNIS FECHTII,

S. S. THEOL. D. AC ORDINIS THEOLOGICI SE-
NIORIS LONGE CELEBERRIMI, CONSIST. DUCAL.
MEKELB. ASSESS. GRAVISSIMI ET DIOECES.
ROSTOCH. SUPERINT. VIGILANTISSIMI,

DN. PATRONI ATQVE PROMOTORIS

STUDIORUM SUORUM OBSERVANTISSIME DEVENERANDI,

IN INCLYTÆ ALMÆ ROSTOCH.

AUDITORIO MAJORI,

D. XXI. AUGUSTI, MDCCVI.

AD PLACIDAM SENTENTIARUM COLLATIONEM
EAMQ. PUBLICAM EXPONIT

MICHAEL SCHILBERG, GEDAN.

ROSTOCH!, TYPIS JOH. VVEPLLING!, SER. PRINC. & ACAD. TYP.

